

Förvaltningsrätten i Luleå
Box 849
971 26 Luleå
forvaltningsrattenilulea@dom.se

Mål nr: 1709-22 samt
1710-22

Klagande:

Naturskyddsföreningen Gävleborg, 886501-0766
Strandgatan 10
792 30 Mora
Tel: 070-292 16 36
kansli.gavledala@naturskyddsforeningen.se

Överklagande av beslut om licensjakt efter varg 2023

Naturskyddsföreningen Gävleborg (*föreningen*) överklagar härmed besluten om licensjakt efter varg 2023, fattat av länsstyrelsen i Gävleborg med beslutsdatum 22 september 2022 och med diarienummer 8682-2022, gällande reviren Ödmården och Mörtsjön på totalt tio (10) vargar samt diarienummer 8680-2022, gällande reviret Tinäset som delas med Dalarnas län på totalt åtta (8) vargar och med ovan tilldelade målnummer hos förvaltningsrätten.

Yrkanden

- Naturskyddsföreningen Gävleborg yrkar att förvaltningsrätten upphäver besluten om licensjakt enligt ovan.
- Föreningen yrkar även om att förvaltningsrätten begär förhandsavgörande från EU-domstolen i följande frågor:
  1. Om Sverige kan anses ha en gynnsam bevarandestatus när det till EU rapporterade referensvärdet (Favourable Reference Population, FRP) om 300 individer är ett korrekt referensvärde, då antalet individer sedan 2010 under en stor del av samtliga år har underskridits.
  2. Om Sverige kan anses ha en gynnsam bevarandestatus när det till EU rapporterade referensvärdet bygger på en kontinuerlig invandring av genetiskt effektiva immigranter från Ryssland, jämfört med EU-domstolens uttalanden i avgörandet *Tapiola* (C-674/17) om bedömningen av bestånd i tredje land utan strikt skydd.
  3. Om Sverige kan anses ha gynnsam bevarandestatus vid ett referensvärde om 300 individer och en effektiv invandring om en (1) individ per varggeneration (vart 5:e år), när det inte råder konsensus hos de forskare som haft till uppgift att utreda referensnivån, där flertalet forskare i stället menar att såväl populationen som antalet effektiva invandrare behöver vara högre.

4. Om den svenska vargstammen, med hänsyn till EU-domstolens svar på föregående frågor och med tanke på isoleringen och den höga inavelsnivån (24 %) under de senaste 35 åren, kan anses ha gynnsam bevarandestatus.
  5. Om en årligt återkommande licensjakt är förenlig med EU:s art- och habitatdirektiv gällande strikt skyddade djur tillhörande bilaga 4 och vad som tidigare påtalats i det ännu öppna överträdelseärendet mot Sverige sedan 2015.
  6. Om myndigheten uppfyllt sin bevisbörda för att jakt på totalt 75 vargar inte försvårar uppnående av gynnsam bevarandestatus för populationen.
  7. Om jakt på 23 procent av en lokal population (inräknat halva tilldelningen på fyra individer i reviret Tinäset som delas med Dalarnas län), 18,7 % av en regional population och drygt 16 procent av en nationell population kan anses vara begränsad.
  8. Om en omfattande licensjakt tillsammans med en osäker marginal för skydds jakt och med en risk att hamna under referensvärdet för gynnsam bevarandestatus på 13 % redan den 1 oktober när vargstammen inte är som minst under året, är förenligt med försiktighetsprincipens tillämpning.
  9. Om myndigheten fullgjort sin bevisbörda för att syftena bakom beslutet kan nås när flertalet forskningsrapporter pekar på motsatsen, och med hänvisning till EU-domstolens uttalande i Tapioladomen om rigorösa vetenskapliga uppgifter, försiktighetsprincipens tillämpning vid osäkerhet och en positiv nettoeffekt för vargstammen.
- Föreningen yrkar om en skyndsam hantering av ärendet samt inhibition av verkställighetsförordnandet i beslutet till dess det är slutligen avgjort.

1. Huvudsakliga grunder och bakgrund till överklagandet

Föreningen gör gällande att länsstyrelsens beslut strider mot den svenska jaktförordningen och EU:s art- och habitatdirektiv.

Jakten på 18 vargar i reviren Ödmården och Mörtsjön samt reviret Tinäset är en del av en omfattande licensjakt på totalt 75 (!) vargar i det mellersta förvaltningsområdet. Till det kommer dödlighet på grund av skydds jakt, naturliga orsaker och illegal jakt – varav den sistnämnda bedöms vara den största dödsorsaken för vilda vargar i Sverige.¹ Den senaste inventeringen² vintern 2021/22 visade på 460 individer vilket betyder att de samlade licensjaktbesluten omfattar drygt 16 procent av den svenska vargstammen, en 100 % utökad licensjakt mot föregående år och den utan jämförelse största licensjakten på varg i Sverige. Med tanke på att den svenska vargstammen är fåtalig, isolerad och uppvisar en hög inavelsgrad motsvarande avkomlingar till syskon, innebär beslutet om licensjakt ett allvarligt hot mot artens bevarandestatus och långsiktiga fortlevnad i landet.

---

¹ Liberg *et al.* 2020. Poaching-related disappearance rate of wolves in Sweden was positively related to population size and negatively to legal culling. *Biological Conservation* 243.

² <https://www.slu.se/centrumbildningar-och-projekt/viltskadecenter/Inventering/inventering-av-stora-rovdjur/inventering-av-varg/>

I december 2016 avgjorde Högsta förvaltningsdomstolen (i fortsättningen *2016 års avgörande*) ett mål om licensjakt efter varg, till myndigheternas fördel.³ Efter det kunde inte Naturskyddsföreningen längre föra talan mot licensjaktbeslut med någon framgång, vilket bidrog till att den svenska vargstammen därefter minskade kraftigt, från 415 vargar 2015, ner mot under 300 vargar. I april 2020 höjdes vargens hotstatus därför från ”sårbar” till ”starkt hotad” av ArtDatabanken vid SLU⁴.

EU-kommissionen har riktat skarp kritik mot den svenska vargpolitiken i ett så kallat motiverat yttrande 2015. Både begränsningarna av vargstammen och licensjakten på varg kritiseras. Enligt EU-kommissionen uppfyller Sverige inte sina skyldigheter för att skydda och bevara vargen, som lider av inavel och ”trots detta har de svenska myndigheterna beslutat om licensjakt de fem åren 2010, 2011, 2013, 2014 och 2015”, står det i yttrandet. Med detta i beaktan bör en synnerligen restriktiv hållning iakttas när det gäller en ny licensjakt och begränsningar i populationens möjligheter för att växa, förbättra sin genetik och nå gynnsam bevarandestatus. EU-kommissionens överträdelseärende är fortfarande öppet och pågående. Att kommissionen upprätthåller överträdelseärendet i över tio år är enligt vår mening ett uttryck över oron på EU-nivån över den svenska vargförvaltningen.

Föreningen vill också peka på att länsstyrelsens tolkning av undantagsreglerna i art- och habitatdirektivet sammantaget leder till ett beslut som klart går emot direktivets syfte om att främja den biologiska mångfalden och huvudregeln om ett strikt skyddssystem. EU-kommissionens vägledning till direktivet från 2007 understryker följande:

“Allowing a valid derogation presupposes that the competent national authorities have ensured that all the conditions applying to all the derogations granted have been met and also that the derogations in their totality do not produce effects that go against the objectives of Article 12 and the Directive as a whole”.⁵

Den nya vägledningen från kommissionen 2021 upprepar denna centrala utgångspunkt:

”Att utfärda ett undantag förutsätter att de behöriga nationella myndigheterna har säkerställt att samtliga villkor som fastställs i artikel 16 har uppfyllts. Medlemsstaterna måste också säkerställa att de sammanlagda konsekvenserna av undantagen inte går emot målen i artikel 12 och direktivet som helhet”.⁶

Föreningen menar att den nya vägledningen till art- och habitatdirektivet från EU-kommissionen måste tillmätas stor betydelse eftersom den sammanställer praxis på ett betydande sätt. Den har alltså ett betydande värde för tolkningen av undantagsreglerna.

Föreningen menar vidare att det står klart att populationen och Naturvårdsverkets underlag och beräkningar inte stämmer överens med gynnsam bevarandestatus (GYBS) och vad man rapporterar till EU. Populationen har regelbundet underskridit det rapporterade referensvärdet (miniminivån) ända sedan 2010 och ligger knappt över miniminivån 2023.

Sedan jaktbeslutet som var föremål för 2016 års avgörande, har ny forskning om den svenska vargstammens genetiska situation publicerats, bland annat av populationsgenetiska institutionen vid

---

³ Högsta förvaltningsdomstolens beslut den 31 december 2016 i mål nr 2406–2408-16 och 2628–2630-16.

⁴ <https://www.artdatabanken.se/var-verksamhet/rodlistning/dagens-rodlistade-art/varg/>

⁵ EU Commission, *Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive 92/43/EEC*, 2007. Länk: https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/guidance/pdf/guidance_en.pdf

⁶ Europeiska Kommissionen, Kommissionens tillkännagivande, *Vägledning om strikt skydd för djurarter av gemenskapsintresse enligt habitatdirektivet*, 2021. Länk: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=PI_COM:C\(2021\)7301&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=PI_COM:C(2021)7301&from=EN)

Stockholms universitet (bilaga 1) som innebär att det svenska referensvärdet på 300 vargar måste ifrågasättas ur vetenskaplig synpunkt.⁷ Kraven på vetenskaplighet och hur försiktighetsprincipen ska tillämpas vid osäkerhet har förtydligats av EU-domstolen i förhandsavgörandet *Tapiola* (C-674/17) om den snarlika besluten om vargjakt i finska Savolax. Det gäller särskilt den rättsliga bedömningen av de syftena som ska anges för jakten, där beslutet är förenat med betydande vetenskapliga brister. EU-domstolen uttalade sig också om att myndigheter i medlemsländer inte kan tillgodoräkna sig genetisk förstärkning från grannländer utan skyddade vargpopulationer – något som svenska myndigheter gjort när man tagit fram referensvärdet på 300 vargar. Den rättsliga situationen har alltså förändrats och föreningen anser att varken de enskilda licensjaktbesluten som sådana eller sett tillsammans med övriga kan anses förenliga med art- och habitatdirektivet och svensk jaktlagstiftning.

Ytterligare en omständighet som enligt föreningens mening visar på problematiken med den svenska vargförvaltningen och orimligheten i bedömningen att den svenska vargstammen skulle ha uppnått gynnsam bevarandestatus, är de fakta om genetiskt betingade skador som framkommit efter de två senaste årens licensjakter. De obduktioner som Statens Veterinärmedicinska Anstalt (SVA) utförde på de vargar som fälldes under licensjakt, visade på en utomordentligt hög andel genetiska skador på hanvargarna. 2021⁸ uppvisade hela 41 procent av de fällda hanarna kryptorkism och 2022⁹ var siffran 25 procent, vilket innebär en kraftig höjning från vad SVA noterat från tidigare år (se vidare om detta nedan). Sett tillsammans med det faktum att vargen våren 2020 flyttades upp till kategorin ”starkt hotad” (EN) av ArtDatabanken står det klart att vargstammen inte kan anses ha gynnsam bevarandestatus.

Om den rättsliga regleringen kan sägas följande: All jakt måste bedrivas i enlighet med Sveriges EU-rättsliga åtaganden. Art- och habitatdirektivet (1992/43/EEG) har en avgörande betydelse för vilket utrymme som finns för licensjakt efter varg. Åtgärder som kan påverka arter med ett strikt skydd enligt art- och habitatdirektivet ska vara förenliga med direktivets regler om att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus. Direktivet ger möjligheter till undantag från skyddskraven under vissa förutsättningar. Undantagen regleras i artikel 16.1, där det framgår att undantag från vargens strikta skydd inte får göras om det finns någon annan lämplig lösning. Undantaget får inte heller försvåra uppnående eller upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus. Utrymmet för undantag ska bedömas restriktivt. För att ett undantag från skyddsreglerna ska kunna göras, måste skälen därför vara mycket starka – och myndigheten måste kunna styrka varje steg mellan jakten och det syfte den avser att fylla. Den undantagsgrund som beslutet hänvisar till (artikel 16.1 e) innebär också att jakten måste vara begränsad, selektiv och ske under strikt kontrollerande former.

2. Utveckling av grunderna för överklagandet

2.2 Jaktbeslutets grunder

Jaktbeslutet innebär att tio (10) vargar får fällas inom reviren Ödmården och Mörtsjön och ytterligare åtta (8) individer i reviret Tinäset genom två separata beslut då reviret Tinäset delas med Dalarnas län. Totalt innebär detta att 18 individer får fällas inom Gävleborgs län och totalt 75 vargar i mellersta

---

⁷ Högsta förvaltningsdomstolen ansåg sig i 2016 års avgörande inte kunna beakta denna forskningsartikel, eftersom den publicerats *efter* jaktbesluten (se HFD 2406–2408-16, avsnitt 3.2).

⁸ SVA, Licensjakt på varg 2021, SVA rapport 65/2021. Länk: <https://www.sva.se/media/8d8e3084b6682ec/rapport-licensjakt-varg-2021.pdf>

⁹ SVA, Licensjakt på varg 2022, SVA rapport 74:2022. Länk: <https://www.sva.se/media/8d9f8460e974008/sva-rapport-74-2022-licensjakt-p%C3%A5-varg-2022.pdf>

förvaltningsområdet mellan den 2 januari och 15 februari 2023. Länsstyrelsernas beslut har samordnats, men en bedömning av beslutens inverkan på den såväl den lokala som regionala och nationella svenska vargstammen måste ske i vart och ett av länen, liksom vad gäller syften, rättsgrunder och de hänvisningar till vetenskapliga underlag som görs i besluten.

Naturskyddsföreningen Gävleborg anför att länsstyrelsen inte har förmått efterleva EU-domstolens krav på myndigheters bevisbörda när det gäller frågan om nödvändiga förutsättningar föreligger för undantag från förbudet att bedriva jakt efter särskilt skyddade arter. Sådana beslut måste vara noggrant och tillräckligt motiverade enligt bland annat den finska vargdomen (C-342/05).

2.3 Jaktens inverkan på gynnsam bevarandestatus (artikel 16.1, första st.)

Föreningen gör gällande att jakten omfattar en så stor andel av populationen att detta innebär ett brott mot undantagsreglerna i jaktförordningen 23 c § och art- och habitatdirektivets artikel 16.1. Jakten innebär ett så stort ingrepp att det inte är förenligt med direktivets krav om att inte försvåra uppnående eller upprätthållande av gynnsam bevarandestatus, och överskrider den ”begränsade mängd” som kan komma ifråga enligt direktivets 16.1 e), som länsstyrelsen hänvisat till som grund för sina beslut.

Jaktbesluten kommer att innebära skador på vargstammen som är oproportionerligt stora jämfört med de högst osäkra resultat och möjligheterna att uppnå syftet med jakten som förväntas enligt besluten – inte minst med beaktande av att undantagsreglerna i direktivet som sagt skall tolkas *restriktivt* enligt EU-domstolens praxis, se till exempel uttalandena i den finska vargdomen från 2007 (C-342/05).

Som anförts ovan är den höga andelen vargar med genetiska skador som SVA konstaterade under de senaste två föregående licensjakterna och den höjda klassningen i rödlistan till ”starkt hotad”, var för sig starka tecken på att vargstammen är ytterst känslig och att den svenska vargförvaltningen inte förmått förbättra stammens bevarandestatus, utan tvärtom förvärrat den avsevärt. Föreningen anser att de återkommande stora licensjakterna är en betydande del av orsaken till detta.

Nedan redogör vi för bristerna i underlagen till bedömningen av att jakten inte kommer att påverka vargens bevarandestatus i positiv riktning. Föreningen gör gällande att dessa brister visar att myndigheterna inte nått upp till sina beviskrav om att jaktbesluten har en positiv påverkan på vargstammen, inte är så restriktiva som EU-rätten anbefaller och att gynnsam bevarandestatus inte föreligger för stammen i Sverige. Sedan licensjakten infördes 2010 har Sverige rapporterat ett referensvärde och en status till EU som vare sig efterlevs eller uppnås i verkligheten.

2.3.1 Vargstammens utsatta situation

Den svenska vargstammen har en inavelsgrad på 0,24², en ökning sedan föregående år, vilket i stort motsvarar avkomlingar från syskon. Stammens isolering och under lång tid låga antal förvärrar problematiken. Det rör sig alltså enligt föreningens mening om en liten och känslig population vars situation snabbt kan förvärras. Det finns en vetenskaplig samsyn om att genetiken inte förbättras genom jakt, eftersom det förenklat uttryckt är så att man bara kan ta bort genetiskt material ur populationer med jakt – inte tillföra.

Den svenska vargstammens isolering från grannpopulationen i öst medför att få obesläktade vargar tar sig in över gränsen. På ömse sidor av den finsk-svenska gränsen finns vidsträckta renskötselområden där fast förekomst av varg i praktiken inte tolereras, vilket resulterat i att det är långt mellan kärnpopulationerna. I Finland är vargstammen i rennäringsområdet inte fredad eftersom Finland

utverkade ett undantag vid anslutningen till EU. I Sverige medför konflikten mellan varg och renskötsel att invandrande vargar som blir kvar en längre tid i området så gott som alltid fällt genom skydds jakt eller försvinner genom illegal jakt. Vargstammen kan i praktiken inte reproducera sig i den norra hälften av landet och de få invandrare som skulle kunna tillföra stammen en förbättrad genetik, har mycket svårt att nå ner till det mellersta förvaltningsområdet för att där lyckas reproducera sig.

Den skandinaviska vargstammens isolering innebär problem eftersom den härstammar ifrån endast sex invandrande vargar från den finsk-ryska populationen². Eftersom så få obesläktade vargar invandrar österifrån varje år – och ännu färre lyckas få valpar – är den genetiska situationen ytterst bekymmersam. Inavelsgraden är ett av de största problemen arten har för att vara livskraftig och leva upp till kraven om en långsiktigt gynnsam bevarandestatus. Vargen har på 35 år inte lyckats förbättra sin problematiska inavelsgrad som 1987 var 0,25 och 2022 0,24, och stundtals varit så hög som 0,31². Förvaltningens återkommande licensjakter och misslyckande i att förstärka stammens genetiska status är ett stort hot mot artens långsiktiga överlevnad.

Populationens långa tid med en inavelsgrad som är likställd med syskonparning är ett allvarligt hot mot artens långsiktiga överlevnad helt i linje med vad presenterade forskarrapporter varnat för. Utvärderingen hos SVA efter licensjakten 2021⁸ belyser och besannar dessvärre dessa rapporter. Av det årets fällda individer anser SVA det vara mycket anmärkningsvärt att 41 procent av de fällda handjuren var kryptorkida. Kryptorkida hanar har tidigare varit ett känt problem och är en missbildning på grund av inavelsgraden, men i snitt legat på 6,5 procent mellan åren 2007 och 2020. Denna var nu alltså på 41 procent. Därtill kunde man konstatera att tre individer hade bettfel, ett flertal hade snedställda kindtänder samt en individ med en övertalig kindtand. Till detta skall summeras en missbildning hos en individ där två broskringar var delvis hopväxta i luftstrupen. Allt detta hos endast 27 fällda individer. Antalet kryptorkida hanar konstaterades efter licensjakten 2022 vara 25 procent⁹, något lägre än 2021 år men fortfarande fyra gånger högre än genomsnittet på 6,5 procent.

Enligt den officiella inventeringen har vargstammen börjat öka igen efter att under ett par år haft en nedåtgående trend. Vargstammen har sannolikt legat under referensvärdet på 300 individer fram tills idag, vilket troligen är en starkt bidragande orsak till den permanent höga inavelsgraden. När det gäller den genetiska situationen är den problematisk som tidigare nämnts då få obesläktade vargar tagit sig in och förhoppningen om reproduktion från genetiskt viktiga individer är starkt begränsad.

Två nya finsk-ryska vargar dokumenterades i Norrbottens län i december 2021. En av dessa vandrade dock tillbaka till Finland och fälldes där i januari 2021. Den andra vargen dokumenterades i Västerbottens län i april 2022. Avkommor efter de finsk-ryska invandrade vargarna benämns F1 och räknas tillsammans med immigranter (F0) som genetiskt särskilt viktiga vargar i populationen. Endast en årskull med F1 har dokumenterats vintern 2021-2022, och det var i Settenreviret i Norge. Sex valpar identifierades, varav en trafikdödades i februari 2022².

Uppgifterna från Naturvårdsverket och Skandulv om den höga inavelsgraden och misslyckandena med att åstadkomma en genetisk förstärkning, innebär att den svenska vargstammens möjligheter att nå en gynnsam bevarandestatus är kraftigt begränsad. Det måste anses ytterst osäkert om Sverige skulle kunna nå målen om en regelbunden överlevnad till reproduktiv ålder för de valpar som fötts i revir med finskryska vargar. I Naturvårdsverkets rapport "Femårig plan för genetisk förstärkning 2016 – 2020" (NV 02544-15, vår bilaga 2) framgår det även (sid 9, stycke 1) att "*om reproduktionen av en ny invandrad varg skulle utebli under en 5-årsperiod så behövs sex perioder under 100 år med två nya reproducerande invandrade vargar per period för att helt kompensera för variationsförlusten under den enda generationen.*"

Föreningen menar att ovanstående rapport och bristen på invandrade individer som lyckas reproducera sig, visar att arten varg inte kan bedömas ha en gynnsam bevarandestatus och att framtiden är oviss. Licensjaktbeslutets inverkan på bevarandestatusen måste därför bedömas utgöra ett stort hot mot artens långsiktiga överlevnad och inte vara förenligt med den försiktighetsprincip som är påkallad. Som HFD uttalat 2016 är det av ”stor betydelse att ett sådant reproducerande sker med en sådan regelbundenhet som Naturvårdsverket har byggt sin bedömning på” (HFD 2016 ref. 89).

2.3.2 Forskning om vargstammens genetik och referensvärdet 300 vargar

Föreningen gör gällande att det referensvärde om 300 vargar som lagts till grund för jaktbeslutet inte är korrekt eftersom detta grundats på att 1) den ryska populationen kan räknas som en del av samma population som den svenska, och 2) inte skall underskrida 300 individer under året, något som inte åtföljts av Naturvårdsverket och Länsstyrelserna då vargstammen under delar av året, framför allt den viktiga perioden när parning och reproduktion skall ske, årligen har underskridits. Det är framför allt med ovanstående två punkter som Naturvårdsverket har kommit fram till att en så liten vargstam som 300 djur skulle kunna klara sig. Som jämförelse kan nämnas att referensvärdet för björn är satt till 1 400, en art som till skillnad från varg inte uppvisat problem med inavel i Sverige.¹⁰

- 1) Rapporten ”An updated synthesis on appropriate science-based criteria for “favourable reference population” of the Scandinavian wolf (*Canis lupus*) population” (Bilaga 3) ligger till grund för forskarnas underlag och Naturvårdsverkets beslut om att referensvärdet skall vara 300 individer förutsatt en effektiv invandring vart 5:e år.

På sidan 51 stycke 2 framgår att: ”*We therefore conclude, given that connectivity exists, that Scandinavia is part of a much larger meta-population than just Finland and Karelia, with a Ne value far exceeding 500.*”

På samma sida stycke 4 framgår att: ”*We interpret this to mean that non-EU populations can be considered as long as this is clearly stated in the Article 17 report.*”

Rapporten och denna bedömning härrör från 2015, men EU-domstolen motsätter sig att räkna den ryska och svenska vargstammen som en population vilket klargörs i förhandsavgörandet i Tapiolamålet 2019, eftersom den ryska vargstammen inte är skyddad. Resonemanget återfinns i den enda egentligt heltäckande analys som gjorts av den skandinaviska vargstammens genetiska interaktion med vargar i grannländerna, en forskningsartikel av professor Linda Laikre och Nils Ryman m.fl. verksamma vid populationsgenetiska institutionen, Stockholms universitet, som publicerades 2016 i Nature Heredity (bilaga 1). I denna forskningsartikel finner man att den svenska vargstammen måste tillåtas växa betydligt större om den ryska vargstammen inte räknas in.

I 2016 års avgörande från Högsta förvaltningsdomstolen fastslogs att beslut skall grundas på de uppgifter och vetenskapliga fakta som finns tillgängliga när besluten tas. Enligt HFD:s dom kunde man vid tidpunkten därför inte ta hänsyn till den senaste forskningen från Laikre och Ryman. Denna forskningsartikel skall nu beaktas vid bedömningen av frågan om beslutets inverkan på den svenska vargstammens bevarandestatus:

---

¹⁰ Naturvårdsverket, fastställande av referensnivåer för björn, beslut 2020-04-09. Länk: <https://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/vagledning/vilt/miniminivaer/faststallande-miniminivar-bjorn-rovdjursforvaltningsomraden-lan.pdf>

”Our results indicate that criteria for long-term genetic viability are not met for the current Fennoscandian wolf population. In order to meet such criteria, local population sizes as well as migration rates between subpopulations need to increase. Alternatively, genetic support from Russia east of the province of Karelia is needed. Even with such gene flow, however, considerably improved connectivity among the Fennoscandian populations is necessary”. (...) ”Further, due to the lack of common conservation policy, management collaboration and information it can be argued that Scandinavia and Finland alone should take responsibility for maintaining a long-term viable wolf population (Nilsson, 2015). This requires that the sum of local subpopulation-NeS is ≈ 500 , with a high degree of connectivity. For instance, if $Ne_{Sc} = 300$ and $Ne_{Fi} = 200$ the time for Ne_{Meta} and Ne_{Rx} to reach 500 varies in the range 15–50 generations for two-way migration in the interval $5 < m < 20$. Assuming an Ne/N ratio of 0.25 (Forslund, 2009; Bruford, 2015) this would translate into 1200 wolves in Sweden and 800 in Finland, with an exchange of 20–80 individuals per generation”.

I artikeln finner alltså Laikre och Ryman m.fl. att det behövs cirka 1 200 vargar i Sverige om man ska upprätthålla en långsiktigt livskraftig population och den ryska populationen inte räknas in. Laikre & Rymans uträkning utgår således från den ståndpunkt som EU-domstolen senare bekräftat, att man inte ska räkna in oskyddade populationer i tredje land i genetiska bedömningar. Den ryska vargstammen kan försvinna förhållandevis snabbt eftersom den inte är skyddad. Därför behöver den svensk-norska (och finska) vargstammen vara tillräckligt stor för att stammen ska kunna överleva på sikt.

Frågan om den ryska vargstammen ska räknas in är således central, eftersom Naturvårdsverket räknat med ett genetiskt inflöde från Ryssland i underlagen till beslutet om referensvärdet på 300 vargar (Favourable Reference Population, FRP). Det framgår även av Michael Brufords underlagsrapport till Naturvårdsverket, där den så kallade genetiska sårbarhetsanalysen gjordes som låg till grund för verkets senare bedömningar:¹¹

”Which countries that should be accounted for when setting the FRP value is not self-evident, and this is a matter both of biology and of interpretation of the EU legislation. The author here follows Møller Hansen et al (2011) in suggesting that such a system of populations might be shared between Sweden, Norway, Finland and Russian Karelia”.

Att Naturvårdsverket baserade sitt beslut om att lägga fast ett referensvärde på 300 vargar på Brufords uppgift framgår av verkets redovisning av regeringsuppdrag om gynnsam bevarandestatus i en rapport från oktober 2015:

”Den särskilda genetiska sårbarhetsanalysen (Bruford 2015) visade att den skandinaviska vargstammen förlorar mindre än 5 % av sin genetiska variation på 100 år om populationen består av minst 300 vargar och om minst en ny invandrad varg från Finland eller Ryssland reproducerar sig per vargeneration”.¹²

I EU-domstolens förhandsavgörande *Tapiola* (C-674/17), görs det klart att medlemsländerna inte kan räkna in vargar i områden utanför EU som inte har ett strikt vargskydd när man bedömer bevarandestatus hos ett nationellt bestånd:

---

¹¹ Bruford, Additional Population Viability Analysis of the Scandinavian Wolf Population, Naturvårdsverket 2015, sidan 67. Länk: <https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6639-0.pdf?pid=14226>

¹² Naturvårdsverket, Delredovisning av regeringsuppdraget att utreda gynnsam bevarandestatus för varg (M2015/1573/Nm), sidan 9. Länk: <https://www.slu.se/globalassets/ew/org/inst/ekol/forskning/projekt/skandulv/publikationer/rapporter/naturvardsverket-2015-delredovisning-av-regeringsuppdraget-att-utreda-gynnsam-bevarandestatus-for-varg.pdf>

”Bevarandestatusen hos ett bestånd på nationell eller biogeografisk nivå påverkas, såsom framgår av handlingarna i målet, dessutom av de sammanlagda konsekvenserna av de olika undantag som påverkar lokalområdena.

I motsats till vad viltcentralen har hävdad kan det däremot inte godtas att det vid denna bedömning ska tas hänsyn till den del av det berörda beståndets naturliga utbredningsområde som omfattar vissa delar av ett territorium i tredje land som inte är skyldigt att strikt skydda de arter som är av unionsintresse.”

- 2) Rapporten ”An updated synthesis on appropriate science-based criteria for “Favourable reference population” of the Scandinavian wolf (*Canis lupus*) population” fastslår även att 300 individer skall vara referensvärdet, miniminivån. En miniminivå är ett golv, ett lägsta värde som aldrig skall underskridas. Det är således en självklarhet och en förutsättning att denna miniminivå bibehålls under hela året, framför allt under den essentiella del av året när parning och reproduktion sker för att tillräcklig genetisk variation skall kunna föras vidare i populationen.

Detta styrkes även genom det tydliga svar och den mailkorrespondens som bifogas (Bilaga 4) med Olof Liberg, medförfattare och återkommande anlita forskare till de vetenskapliga rapporter som Naturvårdsverket lutar sig mot i sina beslut. Där framgår tydligt att forskningens satta referensvärde, miniminivån på 300 individer, inte någon gång under året skall underskridas. Liberg tydliggör även denna vetenskapliga slutsats med texten: ” - *Ja, du har uppfattat kravet korrekt. [...] Såvitt jag förstått är det dock NV’s policy att se till att vargpopulationen inte under någon tid på året underskrider 300 (vår fetmarkering).*”

Trots denna fastlagda miniminivå har Naturvårdsverket, i motsats till vad Liberg tror, en policy att referensvärdet kan underskridas under halva året, den del av året när populationen blir som lägst, 2 oktober – 31 mars. Detta framgår av den raka förfrågan skickad från Rovdjursföreningens ordförande daterad 2022-09-12 som bifogas (Bilaga 5):

”- *Tolkar vi därmed Naturvårdsverket rätt att t.ex. GYBS för varg kan tillåtas att understiga 300 under året bara det överstiger 300 individer den 1 oktober?*

Det tydliga svar som Naturvårdsverket skickat 2022-09-14 och med ärendenummer NV-08093-22 lyder enligt följande (Bilaga 6):

”- *Ja, Naturvårdsverket tolkar riktlinjerna kring referensvärde för gynnsam bevarandestatus som att värdet ska tillämpas för den del av året som inventeringen avser (den tidpunkt som det finns tillgängliga data för).*”

I Naturvårdsverkets egen rapport, ”NV-02945-15, Delredovisning av regeringsuppdraget att utreda gynnsam bevarandestatus för varg” (Bilaga 7) framgår på sidan 8 stycke 6 att: ”*Länens miniminivåer respektive förvaltningsmål måste utformas så att vargstammen i Sverige sammantaget och på grund av de naturliga fluktuationerna inte vid något tillfälle är mindre än 300. Detta behövs för att tillgodose riksdagens beslut att de stora rovdjuren ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus (prop. 2012/13:191) samt EUs artikel-17-riktlinjer (Evans & Arvela 2011) som anger ”Population should be sufficiently large to accommodate natural fluctuations and allow a healthy population structure.”*

Det framgår således med en uppenbar tydlighet, inte minst genom Naturvårdsverkets och länsstyrelsernas återkommande tidsangivelser om den 1 oktober, att man helt ignorerat hur

vargpopulationen ser ut under tidsperioden 2 oktober – 31 mars, när populationen skall gå in i reproduktion och är som minst vilket är den mest kritiska perioden. Föreningen menar också att detta tydligt påvisar att vargpopsulationen sedan 2010 under en övervägande del har varit under referensvärdet om 300 individer och enstaka år varit i paritet med referensvärdet. Detta är något som föreningen återkommande påtalat, men av okänd anledning inte fått gehör för, och är troligen en starkt bidragande grund till att den svenska populationen under lång tid inte lyckats förbättra sin höga inavelsgrad vilken utgör ett stort hot mot artens långsiktiga överlevnad. Sverige har således även redovisat helt felaktiga fakta till EU där man inte förhåller sig till det referensvärde som man uppgivit.

Samtliga vetenskapliga underlag som SLU fått i uppdrag att utreda från Naturvårdsverket, till exempel beräkning av möjligt jaktuttag, bygger således på felaktiga slutsatser eftersom man har begärt beräkningar av hur vargstammen kan se ut vid olika jaktuttag den 1 oktober, inte när stammen kommer vara som lägst under året. SLU har genom detta uppdrag lämnat rapporten ”Beräkningar av beskattning av den Skandinaviska vargpopsulationen 2023” (Bilaga 8). Uppdragsbeskrivningen sammanställs på sidan 4 där man kan utläsa bland annat följande:

- ”Hur stor populationsstorleken för varg beräknas bli **hösten 2022 och 2023** (med 80, 90 och 95 % konfidensintervall) vid olika nivåer av beskattning. Samt en beskrivning av hur denna räknas fram”
- ”Sannolikhet att den svenska delen av populationen understiger referensvärdet för gynnsam bevarandestatus (d.v.s. 300) **hösten 2022 och 2023** vid olika beskattningsnivåer (exempelvis varje 10-tal inom intervallet 0 till 100), samt det jaktuttag då sannolikheten att den svenska delen av populationen understiger 300 är mindre än 1%, 5% och 10%.”

Det är således tydligt att Naturvårdsverket endast har fokuserat på hur hög populationen är på hösten, 1 oktober, och man har över huvud taget inte brett om en populationsuppskattning när vargpopsulationen är som lägst under året, under våren innan årets valpkullar föds, för att försäkra sig om att inte underskriva referensvärdet. Eftersom uppdraget inte innefattat detta har inte heller rapporten från SLU behandlat denna fråga och det finns därmed inga som helst vetenskapliga underlag för att föreslaget och nu av länsstyrelsen beslutat jaktuttag inte skulle försvåra vargpopsulationen från att uppnå gynnsam bevarandestatus och inte underskrida 300 individer, och inte heller att arten idag lever upp till denna status.

Noterbart är även att föreningen sedan 2016 påtalat att ny forskning visat att 300 individer inte kan anses leva upp till GYBS eftersom ett flertal forskare kommit fram till helt andra slutsatser med både en högre population och ett högre genetiskt utbyte. Detta styrkes i Libergs uttalande (Bilaga 4): ”PS. Vi är medvetna om att den s.k. 50/500 regeln har ifrågasatts av några forskare på allra senaste tid, men någon konsensus inom forskarvärlden om detta finns inte för närvarande. Kritiken av 50/500 regeln fanns inte vid tidpunkten för vår rapport.”

Detta styrker föreningens återkommande påtalande om att det finns flertalet olika bedömningar och att det inte råder någon konsensus kring siffran 300. Eftersom kraven för ett undantag skall styrkas med *rigorösa vetenskapliga underlag*, och att *försiktighetsprincipen* skall iaktas, menar föreningen att antalet om 300 individer och en (1) effektiv immigrant per varggeneration, inte lever upp till kraven.

Liberg lyfter även upp frågan om att ”Kritiken av 50/500 regeln fanns inte vid tidpunkten för vår rapport.” Detta belyser förvaltningsrättens ålägganden om att ta ställning till om beslutet om licensjakt, med de vetenskapliga underlag som nu finns tillgängliga när besluten fattas, lever upp till de strikta villkoren enligt art- och habitatdirektivet.

Sammanfattningsvis anför Naturskyddsföreningen fortfarande och med ett utökat allvar, att bedömningen av gynnsam bevarandestatus och referensvärdet på 300 vargar inte längre är korrekt. Bedömningen måste göras i enlighet med den EU-rättspraxis som tillkommit efter HFD:s avgörande 2016. Vargen kan inte anses ha uppnått gynnsam bevarandestatus eftersom vi inte kan förlita oss på länder utanför EU:s strikta skydd. Referensvärdet måste därför anses vara betydligt högre än 300 vargar. Inte heller har Sverige levt upp till att inte underskrida referensvärdet, minimivån, om 300 individer i den svenska populationen.

Vi menar således att Sverige inte lever upp till referensvärdet på 300 individer, ett värde som är inaktuellt. Därför faller också bedömningen om att vargen skulle ha en långsiktigt gynnsam bevarandestatus vilket är en förutsättning för en omfattande licensjakt på 75 individer och 16 % av en population beräknad per 1 oktober.

Så sent som i juli 2022 skrev arton (18) svenska och internationella forskare ett öppet brev i den ansedda tidskriften *Science*¹³. Där var man starkt kritiska till riksdagens beslut om att utreda möjligheten om att sänka den svenska populationen till mellan 170 – 270 individer. Samtidigt påtalade man – återigen - att *”vargbeståndet är, och har länge varit, i en mycket svår genetisk situation. Stammen är genetiskt isolerad och starkt inavlåd.”* Vidare framförde man – återigen - att riktlinjen om att en varg per generation som invandrar till den svenska populationen skulle räcka för att ge genetiskt tillskott, är felaktigt. Väsentligt fler invandrare behövs. Förvaltningsmålet bör vara att skapa en sammanhängande population av varg över den skandinaviska halvön och Finland som tillsammans uppgår till minst 500 genetiskt effektiva vilket innebär minst 2 000 individer.

Även i mars 2022 publicerades nya fakta från SLU¹⁴ då man undersökt genetiken hos de vargar som invandrat och spridit sina gener i den svenska vargstammen. Dessa visade sig då vara nära besläktade, och inte obesläktade som man tidigare antagit. Forskarna sammanfattar det hela med *”Detta är ett viktigt resultat. Om man antar att våra invandrade vargar är obesläktade finns risk att man överskattar deras bidrag till minskad inavel.”*

Föreningen menar att med de nya forskningsresultaten måste det tidigare omdiskuterade och inom forskarvärlden dessutom ifrågasatta referensvärdet och behovet av genetiskt effektiv invandring, bedömas vara inaktuellt och lever inte upp till EU-domstolens krav på den senaste forskningen styrkt med rigorösa vetenskapliga underlag. En uppdaterad vetenskaplig analys, med hänsyn tagen till de senaste forskningsresultaten, måste vara ett krav. Framför allt måste ett vetenskapligt underlag finnas att Sverige fullföljer åtagandet att det satta och till EU rapporterade referensvärdet inte underskrids under perioden 2 oktober – 31 mars, den viktigaste perioden när populationen går in i sin parningsperiod och den idag allvarligt bristande genetiken skall föras vidare från ett så stort antal individer som möjligt.

Föreningen förutsätter att förvaltningsrätten nu fullföljer sin objektiva och rent juridiska prövning, utan nationella politiska målsättningar och ställningstaganden, och därmed underkänner den beslutade licensjakten på varg. Föreningens överklagan gäller Gävleborgs län, men förvaltningsrätten har nu tillgång till ostridiga uppgifter och full insikt i de vetenskapliga underlag, med dess uppenbara brister vad gäller bedömning av referensvärdet, samt att detta inte heller efterlevs såsom forskningen förutsatt

---

¹³ <https://www.su.se/nyheter/forskare-varnar-i-science-f%C3%B6r-att-minska-svenska-vargstammen-1.620442>

¹⁴ <https://www.slu.se/ew-nyheter/2022/3/sju-vargar-fran-ost-okade-genetisk-variation-i-den-skandinaviska-vargpopulationen2/>

när beräkning av möjligt jaktuttag gjorts, vilket ligger till grund för den omfattande licensjakten 2023 i hela Sverige.

2.3.3 Osäkerheter i beräkningarna av möjligt uttag

Oaktat vad som anförts ovan gör föreningen vidare gällande att den beskattningsberäkning från SLU¹⁵ som länsstyrelsen hänvisar till i beslutet, utgår från en prognos om vargstammens storlek som inte visats existera vid beslutstillfället, och bör därför inte ligga till grund för ett möjligt jaktuttag. Rapporten extrapolerar utifrån den senaste inventeringen en storlek på vargstammen efter vårens reproduktion, som är befattad med hög osäkerhet. Därefter uppskattar man det möjliga uttaget ur stammen, vilket i sin tur grundar sig på högst osäkra uppskattningar om variation i naturlig dödlighet skydds jakt och illegal jakt.

Det hör till saken att tidigare beskattningsberäkningarna har felbedömt vargstammens tillväxt:

”Jämfört med det verkliga utfallet har modellen under de senaste två åren överskattat antalet vargar som kunde förväntas året efter och prognostiserat att antalet vargar kommer att vara några tiotal fler än vad inventeringen sedan visat”.¹⁶

Överskattningarna 2017 bidrog till att ett för högt licensjaktuttag gjordes och vargstammen minskade till långt under referensvärdet om 300 vargar under flera år.

Den verkliga populationsstorleken 1 oktober 2022 kan röra sig om ett betydligt mindre antal individer än vad inventeringsrapporten beräknat. Beskattningsrapporten kom till exempel fram till att den mest troliga populationen den 1 oktober 2021 var 402 individer och ytterligare en beräkningsmodell hamnade på 404 individer, betydligt under de 460 individer som inventeringsrapporten fastställt. Framför allt finns, som påtalats ovan, ingen som helst beräkning gjord på populationsstorleken per den 31 mars, när populationen är som minst. I stället är det genomgående populationsuppskattningen under hösten och den 1 oktober som är återkommande. Till exempel anges (sid 20) att: ”För Sveriges del finns betydligt större möjligheter att ligga väl över beståndsmålet hösten 2022 på minst 300 vargar jämfört med de senaste två åren.”

En omfattande licensjakt på ytterligare 75 individer, där risken för att genetiskt viktiga individer av misstag fås är uppenbar, kan mycket väl medföra att man återigen understiger den beslutade miniminivån på varg till våren efter vinterns naturliga och onaturliga dödlighet, och få betydande inverkan på artens långsiktiga överlevnad och vargstammens bevarandestatus.

Föreningen anser därför att länsstyrelsen inte på ett tillräckligt underbyggt sätt påvisat att det inte föreligger någon risk att artens fortlevnad påverkas och att jaktuttaget skulle vara förenligt med EU:s art- och habitatdirektiv. Marginalerna är för små och underlaget alltför osäkert, givet tidigare felaktiga prognoser.

2.4 Jaktens omfattning jämfört med kraven på begränsning och selektivitet (artikel 16.1 e)

2.4.1 Jaktens krav på begränsning

---

¹⁵<https://www.slu.se/globalassets/ew/org/inst/ekol/forskning/projekt/skandulv/publikationer/rapporter/andren-et-al-2022-berakningar-av-beskattning-av-den-skandinavisaka-vargpopulationen-2023.pdf>

¹⁶ Beskattningsmodell för varg 2018, Skandulv 2017. Länk: www.viltskadecenter.se/pdfs/beskattningsmodell-varg-2018.pdf

Den nu beslutade licensjakten är inte bara omfattande utan också rekordstor. Den svenska vargpopulationen uppskattas enligt inventeringen vintern 2021/2022 bestå av 460 individer. Licensjakten efter 75 vargar på nationell nivå motsvarar därmed 16 procent av hela den svenska vargpopulationen. Ett jaktuttag om fjorton (14) vargar i Gävleborgs län, medräknat halva tilldelningen i reviret Tinäset och sett till länets beräknade vargpopulation på 6,08 familjegrupper, motsvarar en procentuell andel i Gävleborg på ca 23 procent, samt 18,7 % av den regionala populationen i mellersta förvaltningsområdet¹⁷. Föreningen bestrider starkt att detta kan anses vara en begränsad och selektiv jakt.

Den verkliga andelen är därtill betydligt större eftersom den beräknade vargpopulationen innehåller vargrevir som redan skjutits bort i licensjakten under januari/februari. I Gävleborgs län sköts till exempel två vargrevir (Skrotmyran och Gullsjön) bort under licensjakten i januari/februari 2022 (sid 41²). En mer korrekt siffra är således att den beslutade licensjakten i Gävleborgs län snarare avser ca 34 procent (14/41).

Länsstyrelsen grundar sitt beslut på undantaget i art- och habitatdirektivet artikel 16.1 e). Jaktbeslutet inriktas på ett så stort antal vargar att det strider mot kravet om begränsad mängd i direktivet.

Enligt artikel 16.1 e) krävs att jakten endast riktar sig mot ett ”begränsat antal” individer. Enligt riktlinjerna till direktivet handlar inte detta om en absolut siffra, utan om en bedömning kopplad till den totala populationen och en arts bevarandestatus. I ett mål rörande artikel 9 i fågeldirektivet (mål C-344/03) tillämpade domstolen ORNIS-kommitténs kriterier, vilket innebär 1 % av den årliga mortaliteten på populationen.

Föreningen gör gällande att en jakt som omfattar sexton (16) procent av en nationell population och i vart fall 23 procent av en lokal population av en hotad art, inte kan anses selektiv och begränsad utan strider mot art- och habitatdirektivet artikel 16.1 e). I vart fall måste det anses att länsstyrelsen inte har förmått efterleva den bevisbördan som gäller frågan om nödvändiga förutsättningar föreligger för undantag från förbudet att bedriva jakt efter särskilt skyddade arter.

Naturvårdsverket har i tidigare vägledning inför beslut om licensjakt till länsstyrelserna understrukit att det är av ”stor vikt att länen i samverkan med andra berörda län tar hänsyn till den samlade bilden, t.ex. vad gäller bedömningen av totala möjliga jaktuttag i Sverige vid licensjakten” och påmint om att EU-kommissionen i sitt motiverade yttrande ansett tidigare års licensjakter mellan 16 och 44 vargar varit för stora. Denna uppmaning har enligt vår mening inte hörtsammats av länsstyrelserna då de samordnat sig om en jakt som nu omfattar ett rekordstort antal och betydligt fler än i tidigare kritiserade licensjakter.

Utvecklingen för den svenska vargstammen fluktuerar stort från år till år, och även om SLU bedömt att stammen har en årlig tillväxt, bör man vara försiktig vid bedömningen av populationens storlek och möjligheter till tillväxt vid för stort tryck genom jakt. Vintern 2016/2017 fanns enligt de officiella inventeringarna 355 vargar i landet för att vintern 2017/2018 ha gått ner till 305 individer, en minskning med 14 procent – och då fälldes endast 15 individer i licensjakten. Vintern 2018/2019 visade inventeringen på 300 individer, ytterligare ett negativt resultat på knappt 2 procent, detta trots att ingen licensjakt alls genomfördes detta år.

Även om inventeringen de tre senaste åren gett ett positivt resultat finns det således anledning att tolka resultaten med försiktighet. Något eller några enstaka års uppgång bör inte vara tillräckliga skäl för att

---

¹⁷ <https://brage.nina.no/nina-xmlui/handle/11250/2997123>

motivera en rekordstor licensjakt på en strikt skyddad och hotad art. Föreningen anser att stammen är i en känslig återuppbyggnadsfas och att en betydligt större säkerhetsmarginal till referensvärdet behövs, inte minst med beaktande av stammens genetiska problem och inavelsdepression.

Naturvårdsverket har i sin promemoria ”En värdering av genetiskt viktiga vargar i Skandinavien” 2016 på grundval av Brufords genetiska sårbarhetsanalys (se ovan) bedömt att med omkring 300 skandinaviska vargar och 1 ny immigrant per varggeneration (5-6 år) som reproducerar sig med dem, så minskar den skandinaviska stammens förlust av genetisk variation lika mycket som ifall stammen var isolerad och mer än dubbelt så stor.¹⁸

Föreningen vill fästa domstolens uppmärksamhet på den nära kopplingen mellan referensvärdet på 300 vargar och att de immigrerande vargarna och deras avkomlingar verkligen får valpar. Om inte en obesläktad varg verkligen tillför nya gener till den svensk-norska vargstammen vart femte år, så behöver vargstammen bli mycket större – rent genetiskt.¹⁹

I promemorian från 2016 påtalar Naturvårdsverket också hur svårt det är att leva upp till detta framtida scenario och redogör för att under en historisk sjuårsperiod dokumenterades tolv (12) immigranter med ryskt eller finländskt ursprung – men endast två (2) av dem lyckades överleva och reproducera sig med skandinaviska vargar. Naturvårdsverket konstaterar att de invandrade vargarna, liksom alfapar där de ingår, är genetiskt viktiga för att säkra den skandinaviska stammens gynnsamma bevarandestatus. På liknande sätt så är de invandrade vargarnas ungar (F1:or), liksom deras ungar (F2:or) i sin tur genetiskt viktiga även om det är på en fallande skala. Vi menar att så länge den svenska vargstammen inte har en bättre genetisk status och konstaterat kontinuerligt har minst en immigrant med ryskt eller finländskt ursprung som överlever och reproducerar sig vart femte år, bör man förhålla sig mycket restriktiv till att medge en licensjakt som är kritiskt nära, eller till och med under referensvärdet.

Föreningen gör på grundval av vad som anförts ovan gällande att en licensjakt på upp till 18 individer lokalt och 75 individer nationellt inte kan tillåtas eftersom den skulle innebära att stammen riskerar att hamna nära referensvärdet 300 vargar, ett referensvärde som av juridiska och vetenskapliga skäl är felaktigt och borde satts åtskilligt högre, och dessutom underskridits under ett stort antal år som redogjorts för ovan.

2.4.2 Selektivitet och risken att genetiskt viktiga individer fälls

Jakten är enligt länsstyrelsen strängt kontrollerad med avseende på de villkor som beslutet är förenade med samt det underlag som beslutet grundas på. Samtidigt anger länsstyrelsen att det ”*alltid finns osäkerheter i all viltförvaltning, men beträffande vargstammen är osäkerheterna ovanligt små och risken för negativa konsekvenser likaså*”. Mot bakgrund av de i beslutet formulerade villkoren anser länsstyrelsen att licensjakten uppfyller kraven på strängt kontrollerande förhållanden.

I beslutet om licensjakt har länsstyrelsen valt ut reviren Ödmården och Mörtsjön samt Tinäset. Under den senaste inventeringssäsongen konstaterades att samtliga revir ligger i nära anslutning till vargrevir av genetisk vikt.

---

¹⁸ Naturvårdsverket, ”En värdering av genetiskt viktiga vargar i Skandinavien” NV-08531-15, <https://www.naturvardsverket.se/upload/sa-mar-miljon/vaxter-och-djur/rovdjur/pm-feb2016forslag-vardering-genetiskt-viktiga-vargar-skandinavien.pdf>

¹⁹ Att så är fallet rent juridiskt, då *Tapiola*avgörandet innebär att man inte kan räkna in den oskyddade ryska vargpopulationen har vi redan berört ovan.

Länsstyrelsens gör en egen bedömning att licensjakten är strikt kontrollerad och att osäkerheterna är ovanligt små, men domstolen bör i stället ta fasta på uppgifterna om att ”*det alltid finns osäkerheter i viltförvaltning*”. Föreningen menar att denna risk är betydligt större än vad länsstyrelsen menar och att just en omfattande licensjakt bidrar till denna osäkerhet.

Licensjakten beslutad 2020 och genomförd i början på 2021 var även den enligt länsstyrelsens beslut ”*strikt och kontrollerad*”. Trots detta visade det sig att man under licensjakten fällde flertalet felaktiga individer. I Gävleborgs län fälldes en individ i reviret Ryssjön, men som inte tillhörde det reviret (G61-21). Över huvud taget hade länsstyrelsen en mycket dålig kunskap om vilka vargindivider som rörde sig i reviret Ryssjön och deras genetiska härkomst (bilaga 9). I Värmlands län fälldes en (1) individ i reviret Stora Bör, men som inte tillhörde reviret, G89-21 (bilaga 10). I Örebro/Västmanlands län fälldes en (1) individ i reviret Vidaln, en individ som inte heller där tillhörde reviret (G59-18) och även i Norge påvisades osäkerheten i en licensjakt där ytterligare fel individer fälldes (bilaga 11).

Med andra ord har det således i tre av de fyra utvalda reviren för licensjakt 2021 i Sverige fällts fel individer. Det betyder att man i 75 % av de utvalda reviren och jaktområdena fällt fel djur och att man därtill allvarligt riskerat att fälla genetiskt värdefulla individer. Även i skydds jaktbeslut under året har fel individer fällts i Sverige och licensjakten i Norge 2021 påvisade samma bristande selektivitet.

Även tidigare års licensjakter har påvisat osäkerheten i de omfattande jakterna och att myndigheterna inte har den kontroll och kunskap som framställs. I länsstyrelsen Värmlands publikation ”Uppföljning av licensjakt på varg 2015 – 2017” (bilaga 12), kunde man konstatera följande avvikelser i de utvärderade länen där licensjakt genomförts:

Värmland (2.2.1)

2015

”Efter jakten visade det sig att Gårdsjörevirets uppskattade område inkluderade ytterligare en familjegrupp, vilken kallades Dömlereviret”.

2016 - ingen licensjakt genomfördes.

2017

”I Brattfors fungerade inte licensjakten som planerat. Troligtvis hade skabb orsakat större förändringar än normalt vad gäller revirgränser och resulterat i att det endast fanns någon enstaka varg från det ursprungliga Brattforsreviret kvar i området. Istället fälldes ett nytt revirmarkerande par (Brattfors 2), revirmarkerande hane och tik samt en årvalp från Nordmarksreviret, samt den revirmarkerande hanen från det gamla Kungsskogsreviret”.

Örebro (2.2.2)

2015

”I Örebro län fälldes totalt tolv vargar. Utöver dessa tolv fälldes även i samband med licensjakten den tidigare revirmarkerande hanen samt en årvalp från grannreviret Rombohöjden. Båda dessa individer fälldes inom det utpekade området för Nora-reviret”.

2016 – ingen licensjakt genomfördes.

Dalarna (2.2.3)

2015

”I Dalarnas län fälldes totalt åtta vargar. Det visade sig att två av de skjutna vargarna i Sångnereviret,

en ungtik och en vuxen hane var obesläktad med resterande vargindivider i Sångrenviret”. ”Under jakten i Olsjöreviret sågs vargar från ett angränsande revir, Lövsjön, inne i jaktområdet och en av dem sköts under jakten”.

2016

”Den 8 januari gjordes en ändring av jaktområdet då det konstaterats att vargar som inte tillhörde Lövsjöreviret rörde sig i den norra delen av jaktområdet”.

Det framgår således även av licensjakterna presenterade ovan att säkerheten för att rätt individer tillhörande rätt revir skall fällas i en omfattande licensjakt är minst sagt osäkra.

I Tapioladomen understryks att försiktighetsprincipen ska gälla för uttag i populationen. Med vad som är ostridig fakta och erfarenheter från föregående års licensjakter menar vi att den nu beslutade jakten långt ifrån uppfyller den selektivitet och strikt kontrollerade jakt som krävs för ett undantag. Föreningen menar att länsstyrelsen således inte har visat på att man uppfyller kraven för en licensjakt. Detta medför en stor risk då de utvalda reviren konstaterats ligga i nära anslutning till revir av genetisk vikt vilket ytterligare allvarligt kan påverka artens bevarandestatus negativt. Vi menar att EU-domstolens och art- och habitatdirektivets krav på selektivitet inte har uppfyllts och att en licensjakt enligt årets beslut bryter mot EU-rätten.

2.5 Brister i myndighetens uppfyllande av bevisbördan för beslutets syften

Som nämnts tidigare har kraven på vetenskaplighet och hur försiktighetsprincipen ska tillämpas vid osäkerhet förtydligats av EU-domstolen i förhandsavgörandet Tapiola (C-674/17) om de snarlika besluten om vargjakt i finska Savolax. Det gäller särskilt den rättsliga bedömningen av de syftena som ska anges för jakten, där beslutet är förenat med betydande vetenskapliga brister. Vi menar att detta även gäller den svenska licensjakten.

Länsstyrelsen har angivit följande syften för jakten i de överklagade besluten (sidan 8):

”Syftet med att besluta om licensjakt i (Dalarnas och) Gävleborgs län är att begränsa den negativa socioekonomiska och psykosociala påverkan som täta vargstammar kan ha på människor som bor i områden med mycket varg. Syftet är också att underlätta tamdjurshållning och begränsa skador orsakade av varg för att skapa förutsättningar för en hållbar rovdjursförvaltning. Effekten av licensjakt bedöms förbättra möjligheten för samexistens och på detta sätt bevara vargstammens gynnsamma bevarandestatus.”

Syftet är således detsamma som länsstyrelsen angivit inför tidigare licensjakter.

I EU-domstolens förhandsavgörande Tapiola (C-674/17) understryks att myndigheterna måste ange ett syfte om undantagsreglerna i direktivet ska användas, men också att myndigheten måste belägga att syftena kan nås med ”rigorösa vetenskapliga uppgifter” och mot bakgrund av omständigheterna i det specifika fallet (p. 51). Det krävs enligt domstolen att medlemsstaten visar att ett undantag leder till att licensjakt ur ett helhetsperspektiv får en positiv effekt på vargens bevarandestatus (p. 46).

Naturskyddsföreningen Gävleborg gör gällande att den vetenskapliga bevisningen om att syftena kan nås i princip måste inkludera rigorösa vetenskapliga uppgifter i varje led – en bristande länk i kedjan av vetenskaplig bevisning från länsstyrelsens sida bryter alltså mot EU-rätten.

Föreningen gör gällande att underlagen till besluten är bristfälliga i sig och att det både delvis och helt saknas entydiga rigorösa vetenskapliga underlag. De underlag som länsstyrelsen hänvisar till är många gånger rena politiska beslut eller myndigheters riktlinjer att följa desamma, inte rigorösa vetenskapliga

underlag. När vetenskapliga underlag presenterats är de i flertalet fall inte sällan gamla och inaktuella, och några av dem har gjorts som mycket små och begränsade studier med ett fåtal respondenter. Det finns i stället omfattande vetenskapliga studier och bevis av betydligt senare datum som direkt motsäger länsstyrelsens slutsatser. Det föreligger alltså en sådan osäkerhet ifråga om syftena kan uppnås att beslutet måste avslås, om inte annat med hänvisning till försiktighetsprincipen.

2.5.1 Att uppnå syftet med jakten

Föreningen gör gällande att det redan av formuleringen av såväl Naturvårdsverkets delegering av beslutsrätten, som av länsstyrelsens beslut framgår att det saknas tillräckligt säkra uppgifter till stöd för jaktbeslutet. Det framgår av formuleringarna att det rör sig om betydande osäkerhet.

Länsstyrelsen menar att en jakt som inriktas mot ett par/familjegrupp i ett revir *kan* medföra att för yngningar under nästkommande vår uteblir. Vidare hävdar man att den valda jakttiden också *kan* bidra till att de områden som omfattas av jakt inte återbesätts den säsongen. Man har även nämnt att fäbodbruk *kan* drabbas hårt av vargförekomst.

Själva ordalydelsen i länsstyrelsens beslut visar att det inte finns något entydigt stöd för att licensjakt efter varg verkligen förväntas uppnå den eftersträvade effekten i tillräckligt hög grad.

En generell brist i länsstyrelsens bevisning är vidare att man inte kunnat förevisa någon bevisning för att jakt i just de beslutade reviren kommer att minska de generella problemen med vargförekomsten man pekar på. Vargrevir återbesätts relativt snabbt enligt forskningen:

”I de vargrevir som övergavs och där flockarna upplöstes, återetablerades dock reviren senare i tre fall av fyra, antingen av flockmedlemmar eller av andra vargar. Tiden till återetablering var i genomsnitt 2 år, men varierade från 1 till 7 år, med snabbare återetablering ju större det totala vargbeståndet i området var.”²⁰

Fakta från senare resultat av licensjakter ger än mer understöd till bristen i att uppnå syftet med jakten. Länsstyrelsen anger själva i sitt beslut (8682-2022, sid 13, stycke 2): ”*I vargstammens kärnområde sker ofta en snabb återbesättning av områden där ett vargrevir har försvunnit. Således kan effekten av den minskade tätheten vara kortare än ett år. Förutsatt att alla vargar fälls i reviret så sker mest sannolikt ingen ny för yngning i området samma år.*”

Vidare skriver man att: ”*SLU har i en aktuell forskningsrapport kunnat påvisa att det tar i genomsnitt 1,36 år för ett revir att återbesättas om båda revirhävdande vargarna ersätts av vargar utifrån. Detta kan jämföras med i genomsnitt 0,07 år om det finns en avkomma kvar som tar över reviret tillsammans med en varg utifrån.*”

På sidan 15 i samma beslut (sidan 14 i beslutet 8680-2022) anger länsstyrelsen att: ”*Erfarenheter från föregående års licensjakter visar att tamdjurshållningen i området underlättas av att reviret upplösts, åtminstone på kort sikt.*”

Om syftet med licensjakten på denna punkt kan anses uppnås måste anses som mycket osäkert. Den kortvariga effekten att tillfälligt skjuta bort ett stort antal individer från revir står dessutom inte i proportion till den negativa påverkan på stammen som licensjakten medför eller i vart fall kan medföra. Proportionaliteten till eventuella undantag i det strikta skyddet och hur stor sannolikheten är att syftet kan uppnås behandlas i EU:s art- och habitatdirektiv. Föreningen anser att beslutet om en licensjakt på denna punkt inte uppfylls och bör på dessa grunder upphävas.

---

²⁰ Sand, H, Liberg, O et al: ”*Den Skandinaviska Vargen, en sammanställning av kunskapsläget från det skandinaviska vargforskningsprojektet Skandulv 1998-2014*”, sidan 23.

I länsstyrelsen Värmlands publikation "Uppföljning av licensjakt på varg 2015 – 2017" (bilaga 12), sammanfattar man licensjakterna med att "I de flesta fall har sannolikt delar av syftet uppnåtts men det är ännu för tidigt att dra några långtgående slutsatser (sid 18, punkt 4, stycke 3). Av ordvalen i sammanfattningen "de flesta fall", "sannolikt", "delar av...", "men det är ännu för tidigt att dra några långtgående slutsatser", drar Naturskyddsföreningen Gävleborg slutsatsen att det visar på en mycket stor osäkerhet kring om syftena med licensjakterna kan anses ha uppnåtts.

Vidare anges (stycke 4, punkt 4 rapporten ovan) att "avsaknad av färsk information om status och utbredning av revir kan därför leda till att vargar från kringliggande revir skjuts, vargar från utpekade revir finns kvar i området efter jakt, eller att jaktkvoten inte fylls. Tidigare erfarenheter med revir som försvunnit samt resultat efter licensjakt visar att det sällan tar lång tid innan nya eller kvarvarande vargar börjar nyttja dessa områden. Även då jakten i ett område bedöms ha gått enligt planen vet man inte om kringliggande revir kommer att breda ut sig eller om ett eller flera vargpar kommer ta över de lediga områden som bildas i och med jakten. Det optimala vore om kringliggande revir kunde breda ut sig och på så sätt minska koncentrationen av vargrevir. Om syftet är att avlägsna ett revir där man även haft bekymmer med skador på tamdjur, kan samma koncentration av vargrevir, men med nya vargar, fortfarande innebära ett lyckat resultat om antalet vargangrepp i området minskar. Länsstyrelserna i det Mellersta rovdjursförvaltningsområdet bedömer att licensjakten kan vara ett verktyg för att främja samexistensen mellan människa och varg. Underlaget för att dra konkreta slutsatser är idag begränsat".

Naturskyddsföreningen Gävleborg menar att det med ovanstående summering av tidigare licensjakter framstår som högst oklart om syftena med en licensjakt kommer att kunna uppfyllas och vill särskilt poängtera osäkerheten kring att inte fel individer faller. Sammanfattningen gör ett flertal tydliga påpekanden om osäkerheten genom att använda sig av uttrycken "kan" och "om", uttrycks som således snarare är en förhoppning än ett konstaterande av fakta. Föreningen menar också att slutsatsen "underlaget för att dra konkreta slutsatser är idag begränsat" tydligt INTE är förenligt med EU-domstolens krav på "rigorösa vetenskapliga underlag". Kan man inte dra konkreta slutsatser kan man inte heller besluta om en omfattande licensjakt på en strikt skyddad art.

Av bilaga 13, framgår en sammanfattande utvärdering gjord av länsstyrelsen Gävleborg efter licensjakten 2016. Där framgår att "resultatet indikerar att människors vardag inte förändrats efter vargjakt. Den har inte heller påverkat vare sig acceptansen för varg eller övriga rovdjur, oron för rovdjur, förutsättningarna för att hålla tamdjur, risken för illegal jakt på rovdjur eller förtroendet för länsstyrelsen". Det har således klarlagts att samtliga de syften som länsstyrelsen angivit som skäl för licensjakten, inte löses genom en omfattande licensjakt i utvalt län.

Att licensjakt inte uppfyller angivna syften finns nu även dokumenterat genom en alldeles färsk vetenskaplig studie (Bilaga 14) framtagen av Dressel, Ericsson, Lindgren och Sandström, "En studie om licensjaktens effekt på attityder till varg, vargförvaltning och förtroende för förvaltande myndigheter." Slutsatsen av denna studie visar följande (sidan 50, sista stycket): "Syftet med den här studien var att testa sambandet mellan licensjakt på varg och människors attityder, mer specifikt deras acceptans av varg- och vargförvaltning och deras förtroende för förvaltande myndigheter. I den kvantitativa delen av studien kunde vi inte hitta en tydlig effekt av licensjakten på allmänhetens attityder till varg, dess förvaltning eller tillit till förvaltande myndigheter."

Föreningen anser det visat att licensjakten inte lett till en positiv effekt på vargens bevarandestatus och anser inte att årets licensjakt skulle få ett annat resultat än vad som här påvisats, styrkt med rigorösa vetenskapliga underlag. Tvärtom finns nu helt ny och aktuell forskning som visar på att licensjakten inte uppfyller något av licensjaktens angivna syften.

2.5.2 Syftet att begränsa de negativa socioekonomiska konsekvenserna

Föreningen vill inleda med att poängtera att EU-domstolen klargjort att man inte får ”förväxla” olika legala grunder för jakt. De sociala skälen för jakt och egendomsskydd kan alltså inte användas på det sätt som skett i de svenska licensjaktbesluten, eftersom de har egna undantagsregler med egna strikta krav. När syftet är att begränsa de negativa socioekonomiska konsekvenserna skall i stället skydds jakt tillämpas enligt 23 a § jaktförordningen punkt 1: ”*av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön*”, förutsatt att gällande förutsättningar är uppfyllda.

Föreningen anser att det för närvarande saknas tillräckliga underlag gällande vargstammens påverkan på komplexa socioekonomiska förhållanden. Det närmare sambandet mellan förekomsten av varg och socioekonomiska konsekvenser måste beskrivas som ovisst.

Det framgår visserligen av den av länsstyrelsen återopade skrivelsen från Sveriges Lantbruksuniversitet, *Påverkan från rovdjursangrepp på landsbygdsföretagens ekonomi* från 2015²¹ att det finns vissa direkta och indirekta kostnader för rovdjursangrepp mot tamdjur, t.ex. ökade arbetsinsatser och minskad reproduktiv förmåga hos får och nötkreatur.

Föreningen gör emellertid gällande att (1) rapporten är förhållandevis gammal och rör förhållanden fram till och med 2014. Sedan 2014 har skadorna av varg inom lantbruket mer än halverats enligt den årliga rapporten om viltskador.²² Uppgifterna är alltså inte aktuella. (2) Rapporten studerade den samlade effekten av rovdjursskador inom lantbruket, inte vargrelaterade skador specifikt. (3) Rapporten ger inte underlag för om jakt på rovdjur som metod minskar kostnaderna i lantbruksföretagens ekonomi.

Naturskyddsföreningen Gävleborg anser därmed att kunskapsläget i detta avseende måste anses vara tämligen otillräckligt. I rapporten ovan bekräftas detta med att det anges att det internationellt sett finns få studier av indirekta kostnader för rovdjursangrepp och rovdjursnärvaro samt att inga studier tidigare behandlat svenska förhållanden. Som framhålls i rapporten har även den metod som användes för att undersöka de indirekta kostnaderna i Sverige, en enkätstudie, begränsningar genom att det i en enstaka enkät är svårt att samla in bra data över flera år.

Dessutom skall kostnader i form av skador reduceras genom skydds jakt, inte licensjakt, och det krävs att skadorna är allvarliga, således större än vad som kan anses normalt för näringen och dessutom vara ett reellt hot mot dess fortsatta verksamhet. EU har även påtalat att ökade kostnader och en ökad arbetsbelastning inte utgör en grund för undantag mot det strikta skyddet av hotade rovdjur.

Länsstyrelsen säger sig utifrån kvalitetssäkrad dokumentation ha gjort bedömningen att vargarnas närvaro påverkar befolkningen i dessa områden på ett negativt sätt och att vargarna generar oro, vilket är en påtaglig olägenhet. Föreningen anser att en upplevd oro inte ryms som ett av de absoluta skäl för undantag som omnämns gällande en strikt skyddad art enligt artikel 16.1 art- och habitatdirektivet. En upplevd oro skall i stället åtgärdas genom information och upplysning såsom en del av det förebyggande arbetet.

EU-domstolen har också i Tapioladomen klargjort att man inte får ”förväxla” olika legala grunder för jakt i undantagsreglerna i direktivet såsom nämnts ovan. De sociala skälen för jakt och egendomsskydd kan alltså inte användas på det sätt som länsstyrelsen gjort i licensjaktbeslutet

---

²¹ https://pub.epsilon.slu.se/12529/1/elofsson_et_al_150825.pdf

²² Se Viltskadecenter, rapport 2019-1 (sidan 6) https://pub.epsilon.slu.se/12529/1/elofsson_et_al_150825.pdf

eftersom de har egna rekvisit med egna strikta krav. Detta påtalas tydligt även i EU-kommissionens nyligen uppdaterade och släppta vägledning (bilaga 15), där även årligt återkommande licensjakter nämns: ”Vägledning om strikt skydd för djurarter av gemenskapsintresse enligt habitatdirektivet C/2021/7301 final”, bilaga III punkt 6.1: ”Undantag enligt artikel 16.1 e kan, såsom förklaras i kapitel 3.2.1, exceptionellt användas för att tillåta att vissa vargindivider fångas in eller hålls, under förutsättning att flera ytterligare strikta villkor efterlevs”. Föreningen menar att en årligen återkommande licensjakt inte kan anses vara exceptionell (= sällsynt, unik), något som Sverige även klandrats för i det motiverade yttrandet från 2015.

Vidare framgår under samma punkt: ”Målet med ett undantag som grundar sig på artikel 16.1 e kan i princip inte förväxlas med målet med ett undantag som grundas på artikel 16.1 a–d i detta direktiv, vilket innebär att den förstnämnda endast kan utgöra grund för att anta ett undantag endast om de sistnämnda bestämmelserna inte är relevanta. Om målet med undantaget omfattas av någon av strecksatserna a–d i artikel 16 måste undantagen baseras på en (eller flera) av de strecksatserna. Det måste finnas insyn i undantaget och skälen till varför man använder dem. Om det huvudsakliga syftet till exempel är att förhindra allvarliga skador på tamdjur/egendom så ska strecksats b användas. Om en tillvild varg betar sig farligt så ska strecksats c användas. Strecksats e är därför inte någon generalbestämmelse som kan användas för alla typer av dödande”.

Längre ner under punkten framgår även: ”Dessutom måste undantag som baseras på artikel 16.1 e, jämfört med de som avses i artikel 16.1 a–d, uppfylla ytterligare restriktiva villkor. Användningen av detta undantag tillåts på strikt övervakade villkor, med tydliga tillstånd som kräver territoriella, tidsbetingade och personligt utförda kontroller för att säkerställa en effektiv efterlevnad. Dessutom måste den vara selektiv, användas i begränsad utsträckning och omfatta ett begränsat antal individer.

När det gäller selektivitet måste undantaget avse individer som väljs ut på ett så specifikt och lämpligt sätt som möjligt, i ljuset av det mål som eftersträvas genom undantaget. Såsom underströks av EU-domstolen i mål C-674/17 kan det vara nödvändigt att inte bara begränsa undantaget till den berörda arten eller till typer eller grupper av individer av denna art, utan även till enskilda individer.”

Föreningen menar med anledning av texten ovan att beslutet strider mot kravet på ett begränsat antal individer då antalet vida överskrider vad som kan anses ”begränsat” vilket också stöds av EU-kommissionens tidigare uttalanden om tidigare licensjaktbeslut och det motiverade yttrandet mot Sverige 2015. Föreningen menar även att det tydligt framgår av den nyligen uppdaterade vägledningen att det inte är tillräckligt att begränsa undantaget till grupper av individer (hela revir), utan att det skall gälla enskilda individer.

En utvärdering och publikation från länsstyrelsen Gävleborg gällande licensjakten 2016, ”Utvärdering av licensjakt på varg 2016”, (bilaga 16), påvisar att majoriteten (cirka 57 %) inte påverkats av licensjakten. Därtill anger 18 procent att de upplevt en *ökande* oro, och endast 17 procent att den minskat vad avser oro för rovdjur efter genomförd licensjakt.

Rapporten ”En attitydundersökning om stora rovdjur och rovdjursförvaltning” från SLU 2021 (bilaga 17), påvisar även den att rädslan för rovdjur har ökat, och att även rädslan för att möta andra arter i naturen har ökat, till exempel vildsvin. Föreningen menar att beslutade licensjakter därmed inte har bidragit till att minska oron. Tvärtom menar vi att såväl licensjakten som en del av de beslutade skyddsjakterna många gånger har varit både obefogade och kontraproduktiva. Beslutade jakter uppfattas många gånger som att det är ett tecken på att rovdjur skall gå till angrepp, när en mer relevant och progressiv åtgärd i stället hade varit ökad information och förebyggande insatser.

I Naturvårdsverkets skrivelse²³ ”Analys och redovisning av hur socioekonomin påverkas av en vargpopulation som har gynnsam bevarandestatus i Sverige” anges vidare bl.a. följande; ”Forskning om påverkan av vargförekomst på människors vardag såsom till exempel välmående, hälsa och livskvalité är fortfarande i sin linda”. Därför anser vi att det inte är möjligt att dra några generella slutsatser utifrån nuvarande kunskapsläge. De näringsverksamheter som har mest problem med vargförekomst är tamdjurhållning och renskötsel. Dessa verksamheter har enligt tillgänglig statistik kunnat fortgå och utvecklas under det senaste decenniet trots vargpopulationens starka tillväxt under samma period. Vi bedömer därför att ekonomisk påverkan från vargförekomst på olika verksamheter på samhällsnivå inte är så omfattande att verksamheterna kan anses påtagligt försvarats.

I ytterligare en rapport från SLU är det vidare visat att det *inte* finns något samband mellan koncentrationen av varg och skador på får.²⁴ Får är det utan konkurrens vanligaste bytet bland tamdjuren. Rapporten visar på en brister i beslutet eftersom avsikten är att man genom att minska vargens koncentration ska gynna socioekonomi och tamdjurshållning. Men något sådant orsakssamband har inte kunnat visas utan rapporten visar tvärtom att det *inte finns* ett sådant samband när det gäller den vanligaste skadetypen. Skadenivån beror snarare på koncentrationen av fårgårdar än tätheten av varg.

Ödmården och Mörtsjön

När det gäller reviren Ödmården och Mörtsjön så skriver länsstyrelsen att ”*Tikarna i de båda överlappande reviren är alltså avkommor från samma föräldrar. Det kan förklara varför de accepterade varandra i samma geografiska område. Reviret Ryssjön som var beläget i samma område som Mörtsjön och Ödmården var föremål för licensjakt i januari 2021. De båda tikarna överlevde jakten och bildade därefter snabbt egna parbildningar och revir i området. Det finns en lång historik av problem i området kopplat till vargar från det före detta reviret Ryssjön. Det har genom åren skett flera angrepp på både tamdjur och hundar men även incidenter då vargar uppträtt oskyggt mot boende, vilket är en påtaglig olägenhet för dem som berörs.*”

Föreningen kan konstatera att den skadebild som länsstyrelsen målar upp således varit kopplad till ett tidigare revir i samma område, ett revir som sköts bort under licensjakten 2021. Det finns således ingen som helst giltig grund för att bedriva licensjakt på nya individer utan skadebild bara för att de befinner sig i samma område som det tidigare reviret.

Tinäset

För reviret Tinäset anger länsstyrelsen att ”*Reviret Tinäset bestod den senaste inventeringssäsongen av en revirmarkerande hane, G88-17, född i Glamsen 1 och en revirmarkerande tik, G188-17, född i Glamsen 2 samt deras avkommor. Föräldrarna härstammar från samma tik men har olika fäder. En föryrngring dokumenterades i reviret 2021. Revirmarkerande paret har i nuvarande konstellation funnits i området sedan vintern 2019/2020. Första föryrngringen skedde våren 2020. Vargarna i reviret har tidvis skapat problem för boende och tamdjursägare i området. Länsstyrelsen gör bedömningen att vargarnas närvaro påverkar befolkningen i detta område på ett negativt sätt och att vargarna genererar oro, vilket är en påtaglig olägenhet för dem som berörs.*”

Föreningen kan även här konstatera att inga skador skett av familjegruppen i reviret. Det är oklart vad länsstyrelsen åsyftar när det gäller ”problem”, men föreningen kan konstatera att den angivna

²³ <https://www.de5stora.com/media/1609954/analys-och-redovisning-av-hur-socioekonomin-paverkas-av-en-vargpopulation-som-har-gynnsam-bevarandestatus-i-sverige.pdf>

²⁴ Frank J, Svensson L, et al. *Analys av sambandet mellan vargtäthet och antalet fårbesättningar*, Viltskadecenter, SLU 2015-09-30, sidan 2 och 14.

anledningen ”oro” inte är en av de strikta och restriktiva grunderna för ett undantag att bevilja licensjakt.

Av bifogad bilaga 18 framgår även länsstyrelsen Gävleborgs egna uppgifter om att inga angrepp av varg finns konstaterade i området som berörs av Tinäsetreviret, och att det i utkanten av området som berörs av reviren Ödmården och Mörtsjön endast finns några angrepp på får från 2020, vilka med största sannolikhet utförts av andra vargar än vad som finns där nu. Skälen för ett undantag och en licensjakt kan därmed inte vara uppfyllda.

Grundprincipen i det svenska viltskadesystemet är att viltskador ska förebyggas. De stora rovdjuren är fredade på grund av att de bedöms vara sårbara eller hotade. Viltskador orsakade av fredade arter ska om möjligt förebyggas med andra metoder än jakt. Först om det inte finns någon annan lämplig lösning för att förebygga viltskador kan jakt på fredat vilt tillåtas. Med vad länsstyrelsen anfört menar vi att för att förebygga skador i framtiden skall just förebyggande metoder användas, i synnerhet uppsättande av godkända rovdjursavvisande stängsel.

Av den utvärdering som länsstyrelsen Gävleborg gjorde efter licensjakten 2016 i sin rapport Dnr 511-8562-16 (bilaga 16), framgår att en övervägande majoritet (60 %) inte anser att licensjakten har förändrat deras vardag och ytterligare 25 % ansåg att den endast förändrats något (sid 6, diagram 8). Av diagram 9 (sid 7) framgår bland annat att oron för tamdjurs säkerhet *ökat* mer än den minskat efter licensjakten. Även oron för människors säkerhet visar att den *ökat* i stället för minskat efter genomförd licensjakt.

På fråga 9 i rapporten, om den genomförda licensjakten påverkat acceptansen för rovdjur, oron för rovdjur, acceptans för varg, förutsättningar för att hålla tamdjur, risken för illegal jakt samt förtroendet för länsstyrelsen, svarade majoriteten att deras uppfattning generellt var oförändrad. I sammanfattningen av svaren i diagram 10 (angivet 9, sid 8), framgår att de som ansåg acceptansen för varg vara oförändrad eller till och med hade minskat var sju (7) gånger så många som de som ansåg att acceptansen för varg hade ökat. Även förutsättningarna för att hålla tamdjur, risken för illegal jakt och förtroendet för länsstyrelsen visade sig hos en överväldigande majoritet vara oförändrat eller till och med sämre.

Sammantaget visar således denna rapport, utförd på plats i aktuellt län med respondenter som förvaltningens syften direkt riktar sig mot, att licensjakten inte uppfyller dess syften. Detta sammanfattas väl i länsstyrelsens egen summering (bilaga 13): ”*Resultatet indikerar att människors vardag inte förändrats efter vargjakten. Den har inte heller påverkat vare sig acceptansen för varg eller övriga rovdjur, oron för rovdjur, förutsättningarna för att hålla tamdjur, risken för illegal jakt på rovdjur eller förtroendet för länsstyrelsen*”. Föreningen konstaterar av rapporten att licensjakten i många fall snarare har haft direkt motsatt effekt och försämrat de syften som var avsedda att uppnås.

Länsstyrelsen nämner inte heller något om de negativa socioekonomiska konsekvenserna som en beviljad licensjakt innebär och de positiva effekterna vargstammen har på såväl vårt samhälle som den biologiska mångfalden i det ekosystem som den är en del i. I Gävleborgs län finns ett flertal naturturismföretag inriktade på stora rovdjur och med utrymme för att fler etablerar sig. Dessa företag och dess förutsättningar för att fortleva begränsas kraftigt av den omfattande jakten på samtliga stora rovdjur, inte minst varg.

Med vad som anförts och redovisats ovan menar vi att länsstyrelsen även här brister i sin skyldighet att påvisa att syftet med licensjakten kommer att uppnås och kommer medföra ett positivt resultat på vargstammens utveckling.

2.5.3 Underlätta tamdjurshållning och begränsa skador

Föreningen vill även här inleda med att poängtera att EU-domstolen klargjort att man inte får ”förväxla” olika legala grunder för jakt. De sociala skälen för jakt och egendomsskydd kan alltså inte användas på det sätt som skett i de svenska licensjaktbesluten, eftersom de har egna undantagsregler med egna strikta krav. När syftet är att begränsa skador skall i stället skyddsjakt tillämpas enligt 23 a § jaktförordningen punkt 3: ”för att förhindra allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom” förutsatt att gällande förutsättningar är uppfyllda.

Föreningen hänvisar i övrigt till vad som anförts ovan gällande tamdjurshållning och att begränsa skador.

2.5.4 Ökat förtroende för myndigheterna och förvaltningen

Med hänsyn till vad länsstyrelsen anför i sitt beslut samt utifrån det vetenskapliga underlag som lagts till grund för beslutet är det enligt vår mening inte heller visat att det beslutade undantaget om licensjakt är ändamålsenligt, när det gäller att *om möjligt* öka förtroende för den svenska rovdjursförvaltningen – vilket anges som en viktig beståndsdel i hur förutsättningarna för samexistens ska uppnås.

I länsstyrelsen Värmlands publikation ”Uppföljning av licensjakt på varg 2015 – 2017” (bilaga 12), redovisades en uppföljande rapport (3.4) riktad till get- och fårägare i länet, ”Om rovdjur och förvaltningen av dem - så tycker får- och getägare i länet” (publ.nr. 2016:39). Den visade att förtroendet för Länsstyrelsen ökar genom möjligheten att få bidrag till förebyggande åtgärder och ersättning för skada.... Det torde således vara ett arbete med ökade förebyggande åtgärder och ersättning för eventuella inträffade skador som länsstyrelsen borde prioritera i arbetet för att öka förtroendet, inte återkommande omfattande licensjakter.

Även publikationen från länsstyrelsen Gävleborg som nämnts tidigare, bilaga 16, påvisar att myndigheternas och förvaltningens förtroende inte ökat genom beslutad och genomförd licensjakt. Cirka 20 % anser att förtroendet har ökat, men ca 63 %, tre gånger så många anser att förtroendet varit oförändrat eller till och med minskat för länsstyrelsen. Syftet att öka förtroendet för förvaltningen genom en licensjakt, kan därmed inte anses ha uppfyllts med rigorösa vetenskapliga rapporter. Se även punkt 2.5.8.

2.5.5 Licensjakten leder till ökad samexistens och minskad illegal jakt

Länsstyrelsen anger som skäl att licensjakt efter varg kan medverka till att acceptansen för rovdjur i den svenska faunan upprätthålls. Naturskyddsföreningen menar att den vetenskapliga bilden är motsägelsefull och högst osäker.

Länsstyrelsen anger vidare att ”minskad acceptans för vargen som art sammankopplas med minskat förtroende för förvaltande myndigheter och motreaktionen *kan i vissa fall* visa sig som illegal jakt”. Som framgår av formuleringen är de vetenskapliga underlagen även här bristfälliga.

Enligt rapporten ”Attityder till rovdjur och rovdjursförvaltning” framgår att mellan åren 2004-2014 har acceptansen för varg minskat från 56 till 47 procent, detta samtidigt som vi infört och bedrivit

licensjakt åren 2010, 2011, 2013, 2014.²⁵ Detta är enligt föreningens mening en klar indikation på att en licensjakt **inte** påverkar acceptansen för rovdjur i positiv riktning.

Skandulv konstaterade 2012 att den illegala jakten kan ligga på 15-20 procent av den totala dödligheten för populationen nationellt.²⁶

I en färsk rapport från 2020 konstaterade Skandulv att den illegala jakten fortfarande uppgår till ca 20 procent och upplevs som så omfattande att den i dagsläget hämmar vargstammens tillväxt.²⁷ Med vad som påvisats i stycket ovan har en återkommande licensjakt således inte heller påverkat den illegala jaktens omfattning i positiv riktning med rigorösa vetenskapliga rapporter.

I den senare rapporten från Skandulv, som länsstyrelsen också hänvisat till, så menar forskarna att det – trots vad som anförts ovan – föreligger ett positivt samband mellan licensjakt och illegal jakt. Det framgår emellertid av forskningsrapporten att detta bara framgick av en av modelleringarna ("significant only in the Cox model"). Forskarna pekar också på att deras underlagsstatistik om den illegala jakten är befattad med osäkerhet ("Thus, we conclude that although we have not been able to demonstrate that disappearance = poaching in an unambiguous way, we have presented both data and strong arguments..."). Vad gäller slutsatserna är forskarna själva försiktiga, vilket man understryker genom att skriva att resultaten *indikerar* att licensjakt *kan* ha en *något* dämpande effekt på illegal jakt: ("Our results indicate that legal culling may have some dampening effect on large carnivore poaching").

Länsstyrelsen hänvisar också i denna del återkommande till en doktorsavhandling från SLU, som referens till att minskad acceptans leder till illegal jakt.²⁸ Av en närmare granskning av avhandlingens metoder framkommer emellertid att forskningen utgår från intervjuer av 39 jägare, som inte själva bedrev illegal jakt. Urvalet utgick "intuitivt" från organiserade jägarkåren, trots att det inte finns någon vetenskapligt belagd uppgift om att det just skulle vara medlemmar i jägarorganisationerna som bedriver illegal jakt.

Även om avhandlingen ger intressant insyn i hur en mindre del av jägarkåren resonerar, så saknas alltså helt vetenskaplig koppling till individer som bedriver illegal jakt. Att det endast rör sig om 39 intervjuade personer (som delvis rekommenderat varandra), medför att undersökningen knappast kan anses ha gjorts utifrån ett representativt urval eller ha rigorös vetenskaplig grund:

"A total of thirty-nine in-depth, semi-structured interviews were carried out with hunter respondents at various geographical sites across Sweden 2014-2016. (...) Hunters were the intuitive demographic for this study given that as far as has been discerned in Sweden, Norway and Finland alike, card-carrying hunters are the ones actually engaging in illegal hunting, often alongside of or in conjunction with legal hunts of fair game. (...) Hunting respondents were selected through a snowball method that operated from a tripartite departure (...): contacts from representatives from the *Swedish Hunting Association* and the *National Hunters Association*, personal or professional contacts to the researchers, and soliciting the

---

²⁵ Sandström *et al.* 2014. Attityder till rovdjur och rovdjursförvaltning. Institutionen för Vilt, Fisk och Miljö, Sveriges Lantbruksuniversitet. Rapport 2014:1.

²⁶ Liberg *et al.* 2012. *Shoot, shovel and shut up: cryptic poaching slows restoration of a large carnivore in Europe*. Proceedings of the Royal Society B 279: 910-915.

²⁷ Liberg *et al.* 2020 *Poaching-related disappearance rate of wolves in Sweden was positively related to population size and negatively to legal culling*, Biological Conservation 2020.

²⁸ von Essen, E. 2016. *In the Gap between Legality and Legitimacy; Illegal Hunting in Sweden as a Crime of Dissent*. Doctoral Thesis, Swedish University of Agricultural Sciences, Sweden. Länk: https://pub.epsilon.slu.se/13567/7/essen_e_von_160815.pdf

perspectives of hunters from an online hunting forum, *robsoft*. Each respondent was then asked to suggest additional names in any part of the country”.²⁹

Det finns också flera forskningsrapporter som direkt motsäger de slutsatser som länsstyrelsen för fram i beslutet och påvisar att licensjakt inte främjar angivna syften:

”Our results suggest that reduced protections under the Endangered Species Act (ESA) for wolves in the form of policies allowing selective liberalized killing may increase wolf mortality risk and incidence beyond the wolves legally killed.”³⁰

”However, with a year-long culling policy signal, we found annual growth rate had a 92% probability to be lower”.³¹

“Contrary to the prediction that a wolf hunt has the potential to increase tolerance for a carnivore species (Ericsson & Heberlein 2003; Treves 2009), we found no evidence that individual tolerance for wolves among wolf range residents increased in the year following the inaugural 2012 wolf hunting and trapping season.”³²

”Harvests intended to reduce crop and livestock losses have had limited effectiveness (...). Private hunters and government culling agents often do not selectively target the individuals that cause economic losses (...). Many individual carnivores pose no threat to crops, domestic animals, or humans, despite having access to them for years (...). Hunters can even increase the risk of conflict if they wound rather than kill carnivores (Rabinowitz 1986; Hoogesteijn et al. 1993; Linnell et al. 1999). In short, hunting is unlikely to reduce human-carnivore conflict and might even increase it.”³³

I länsstyrelsen Värmlands publikation ”Uppföljning av licensjakt på varg 2015 – 2017” (bilaga 12), redovisades en uppföljning efter licensjakterna i Örebro län där man konstaterade att ”*acceptansen för varg var efter genomförda licensjakter oförändrad jämfört med före licensjakterna*” (3.4).

Även publikationen från länsstyrelsen Gävleborg som nämnts tidigare, bilaga 16, påvisar att vare sig acceptansen för varg eller möjligheten till att ha tamdjur ökat och att risken för illegal jakt inte minskat genom beslutad och genomförd licensjakt. Cirka 80 procent ansåg att acceptansen för varg var oförändrad eller till och med hade *minskat*, och endast knappt 12 procent ansåg acceptansen ökat. Cirka 60 procent ansåg att möjligheterna att hålla tamdjur var oförändrat eller *minskat* efter genomförd jakt, och endast cirka 23 procent, drygt en tredjedel så många ansåg att möjligheterna förbättrats. Vad gäller risken för illegal jakt uppgav cirka 50 procent att den var oförändrad eller hade *ökat*, och cirka 25 procent valde att inte svara på frågan...

Syftet att öka samexistensen och minska den illegala jakten genom en licensjakt, kan därmed inte anses ha uppfyllts med rigorösa vetenskapliga rapporter. Detta styrkes även av den allra senaste rapporten från Dressel m. fl. ”En studie om licensjaktens effekt på attityder till varg, vargförvaltning och förtroende för förvaltande myndigheter”, (bilaga 14).

---

²⁹ *Ibid*, sidan 47-48.

³⁰ Santiago-Ávila et al. *Liberalizing the killing of endangered wolves was associated with more disappearances of collared individuals in Wisconsin, USA*, Nature Scientific Reports, 2020.

³¹ Chapron & Treves, *Blood does not buy goodwill: allowing culling increases poaching of a large carnivore*, Proceedings of the Royal Society, 2016

³² Hogberg, Treves et al. *Changes in attitudes toward wolves before and after an inaugural public hunting and trapping season: early evidence from Wisconsin's wolf range*, Environmental Conservation 2015.

³³ Treves, Karanth, *Human-Carnivore Conflict and Perspectives on Carnivore Management worldwide*, Conservation Biology, 2003.

Sammanfattningsvis anför Naturskyddsföreningen att den vetenskapliga bevisningen har allvarliga brister när det gäller ändamålsenligheten i länsstyrelsens syfte att jakten ska öka möjligheterna till samexistens och på så sätt förbättra vargens bevarandestatus. Den vetenskapliga bilden när det gäller licensjaktens inverkan på acceptans och illegal jakt är motsägelsefull och den omfattande aktuella forskningen från Dressel m. fl. i aktuella län, visar i stället på att licensjakt efter varg inte uppfyller de syften som angivits.

Med hänvisning till EU-domstolens uttalande i Tapiola (C-674/17) om positivt nettoresultat för vargens bevarandestatus, bevisbörda, rigorösa vetenskapliga uppgifter och försiktighetsprincipens tillämpning vid osäkerhet, måste syftena med licensjakten och beslutet om licensjakt anses oförenligt med art- och habitatdirektivet.

2.5.6 Inverkan på älgförvaltningen

Naturskyddsföreningen Gävleborg gör gällande att en inblandning av älgförvaltningen i frågan om licensjakt på varg, inte är ett relevant undantag och därtill är komplicerad samt saknar entydiga rigorösa vetenskapliga rapporter. Föreningen finner inte heller något tydligt angivet problem där en licensjakt torde utgöra lösningen på ”inverkan på älgförvaltningen”.

Vad som dock klart framgår är att inverkan på älgförvaltningen inte är ett skäl till de strikta undantagen enligt art- och habitatdirektivet. I EU-kommissionens nyligen uppdaterade och släppta vägledning (bilaga 15) ”Vägledning om strikt skydd för djurarter av gemenskapsintresse enligt habitatdirektivet C/2021/7301 final”, bilaga III punkt 3 st. 6: *”Till skillnad från angrepp på tamdjur kan vilda, inhemska rovdjurs angrepp på vilda hovdjur hur som helst inte förhindras eller minskas, eftersom detta är en del av de naturliga processer som politiken för den biologiska mångfalden syftar efter att återställa och bevara. Detta är en stor utmaning för Europas jägare, eftersom man måste ta hänsyn till de stora rovdjurens återkomst när man planerar jakten och fastställer jaktkvoterna på vilda hovdjur. Slutligen måste man erkänna att vargarna bidrar till att reglera rovdjurens täthet (Ripple, W.J. och Beschta, R.L., 2012), liksom de tillhörande fördelarna, bland annat färre minskade skador på skogsbruk och jordbruksgrödor”*.

Länsstyrelsen anger även att ”hänsyn bör därför tas till jakt med hund i samband med beslut om licensjakt efter varg”. Att någon hänsyn skall tas framgår inte av art- och habitatdirektivet och länsstyrelsen har inte heller preciserat någon hänvisning till detta såsom undantag.

Naturskyddsföreningen Gävleborg gör gällande att älgförvaltningen inte utgör skäl för licensjakt och undantag enligt artikel 16.1 art- och habitatdirektivet.

2.5.8 Samhällets syn på rovdjursförvaltningen

SLU släppte under våren 2021 rapporten ”En attitydundersökning om stora rovdjur och rovdjursförvaltning” (bilaga 17). Rapporten utgör en del av en långtidsstudie som utförs av SLU, Sveriges lantbruksuniversitet i samarbete med Umeå universitet och Lunds tekniska högskola. Tidigare undersökningar har genomförts vart femte år, 2004, 2009, och 2014.

Av den aktuella rapporten framgår att en övervägande majoritet, 89 procent, är positiva till att det finns varg i Sverige eller är neutrala jämfört med endast tolv procent som är negativa. Även i Gävleborg är 71 procent positiva eller neutrala till att det finns varg i Sverige och endast 30 procent negativa. Nationellt är 84 procent positiva till de beslutade målen om varg i Sverige och 16 procent

negativa. Även i Gävleborg är 65 procent positiva eller anser förvaltningsmålen som acceptabla jämfört med 35 procent som är negativa. En stor majoritet på 87 procent anser även att det är viktigt att Sverige uppfyller sina internationella avtal (där EU:s art- och habitatdirektiv ingår, *vår anm*).

Vidare framgår att Naturvårdsverket med 84 procent har högst förtroende för att bestämma om rovdjursförvaltningen följda av länsstyrelsen med ett stöd på 77 procent. Samtidigt har stödet för att lokalbefolkningen skall ha inflytande stadigt minskat sedan 2004, även om det fortfarande finns en majoritet för detta. Majoriteten anser inte heller det vara acceptabelt att begränsa rovdjurens antal på grund av människors rädsla och ännu färre anser det vara acceptabelt att begränsa rovdjurens antal på grund av konkurrens om det jaktbara viltet. Samtliga förebyggande åtgärder har större stöd än jakt på rovdjur som orsakar problem, där 94 procent stödjer rovdjursavvisande stängsel som metod.

Rädslan för varg har ökat över tid nationellt, men är fortfarande mycket lägre än rädslan för att möta en björn. Det är också viktigt att säga att inte bara rädslan för stora rovdjur har ökat över tid utan också rädslan för andra arter som vildsvin har ökat. Generellt är fler människor i dag rädda för att träffa vilda djur när de är ute i naturen jämfört med för 16 år sen.

Sammanfattningsvis visar denna rapport på att stödet för varg, beslutade förvaltningsmål samt förvaltande myndigheter är nationellt väldigt stort och har inte minskat som länsstyrelsen påstår. Att Sverige skall följa internationella avtal stöds av en så stor majoritet som 87 procent och det finns inget stöd för att reducera rovdjurens antal på grund av rädslor. En stor majoritet anser även att de förebyggande insatserna skall användas i stället för jakt, något som också tydligt framgår av EU:s direktiv och dess vägledning. Det framgår även att beslutande myndigheter, såväl Naturvårdsverket som länsstyrelsen tillsammans med Naturskyddsföreningen, har det högsta förtroende att sköta om förvaltningen. Länsstyrelsens påstående om ett minskande förtroende för den rådande förvaltningen, ökande socioekonomiska konsekvenser med en tätare och större vargstam samt försvårade förutsättningar för tamdjurshållning är felaktiga då tamdjursangreppen avsevärt minskat trots en ökande vargstam i takt med att godkända rovdjursavvisande stängsel satts upp. Att myndigheterna inte skulle ha något förtroende eller ett väldigt lågt sådant, påstås av enstaka intresseorganisationer med en egen agenda, men stöds inte av den stora allmänheten. Tilläggas kan att dessa intresseorganisationer inte heller ger sitt stöd för vare sig den förvaltningsnivå som har beslutats av myndigheter eller den vetenskap som ligger till grund för beslutet.

Rädslorna för samtliga rovdjur, men även andra vilda djur, har dessvärre stigit. Föreningen menar att enskilda intresseorganisationers hårda lobbyverksamhet och påverkans effekter tillsammans med en del olyckliga skydds- och licensjaktbeslut har bidragit till denna negativa trend. Vi menar att myndigheten bör ta ett större ansvar för att sprida relevant och faktabaserad information för att motverka obefogade rädslor.

3. Sammanfattning

Sammanfattningsvis drar Naturskyddsföreningen Gävleborg slutsatsen att den beslutade licensjakten på varg såväl i Gävleborgs län som nationellt inte är förenligt med EU:s art- och habitatdirekt.

Föreningen menar att:

- vargstammen idag inte har en gynnsam bevarandestatus med hänsyn tagen till den låga populationen och det minimala genetiska inflödet och där det inte finns något vetenskapligt

konsensus, men där flertalet forskare och rapporter pekar på en betydligt större stam med ett betydligt större genetiskt tillflöde.

- vargstammen under flertalet år har legat under det satta referensvärdet om 300 individer eftersom Naturvårdsverket inte följer den vetenskapliga bedömningen om att referensvärdet är en miniminivå som inte någon gång under året skall underskridas. Därmed kan populationen inte heller anses ha GYBS och Sverige har således inte förhållit sig till det värde som är rapporterat till EU.
- det inte finns något vetenskapligt underlag att en omfattande licensjakt inte skulle försvåra för arten att nå GYBS, eftersom de vetenskapliga underlagen endast gjort beräkningar av populationens bestånd per den 1 oktober och inte hur stor populationen beräknas vara när den är som minst under våren.
- vargstammen inte heller kan anses leva upp till GYBS eftersom den vetenskapliga bedömningen utgått från en sampopulation med Ryssland, något som EU i och med Tapiola-domen fastslagit inte är relevant.
- Tapiola-domens avgörande inte har beaktats i Högsta förvaltningsdomstolens avgörande 2016, framför allt vad gäller att medlemsländer inte kan tillgodoräkna sig genetisk förstärkning från grannländer utan skyddade vargpopulationer – något som svenska myndigheter gjort när man tagit fram referensvärdet på 300 vargar.
- Det tillkommit ytterligare aktuell forskning, t ex den forskningsartikel av professor Linda Laike och Nils Ryman m.fl. som publicerades 2016 (bilaga 1), att den svenska vargstammen bör bestå av ca 1 200 vargar om den ryska vargstammen inte räknas in för en långsiktigt livskraftig population, något tidigare domstolsbeslut inte tagit hänsyn till i tidigare domslut.
- licensjaktbeslutet överskrider den begränsade mängd, såväl regionalt som nationellt, som kan komma i fråga genom undantag och är oproportionerligt stor jämfört med de mycket osäkra resultat som kan uppnås.
- selektiviteten inte kan tillgodoses med den precision som krävs för att inte riskera att påverka artens gynnsamma bevarandestatus negativt.
- arten genom en omfattande licensjakt inte med rigorösa vetenskapliga underlag har påvisats ha en positiv nettoeffekt på artens långsiktiga bevarandestatus.
- försiktighetsprincipen i tillräcklig utsträckning inte har omfattats av beslutet om en licensjakt.
- osäkerheterna i populationsberäkningarna är för stora för att helt förlita sig på i beslutet om en licensjakt.
- länsstyrelsens angivna syften, att öka samexistens mellan människa och varg, begränsa den negativa socioekonomiska och psykosociala påverkan, underlätta tamdjurshållning och begränsa skador orsakade av varg, samt att bevara vargstammens gynnsamma bevarandestatus, inte med rigorösa vetenskapliga rapporter kunnat påvisas uppnås med en

licensjakt och som ur ett helhetsperspektiv leder till en positiv nettoeffekt på vargens bevarandestatus. Tvärtom visar en aktuell nationell forskningsrapport att det inte finns några sådana samband.

- den beslutade licensjakten för 2023 måste upphävas såväl i Gävleborgs län som nationellt med vad som här har anförts.

Bilagor/hänvisningar

1. Laikre, Olsson & Ryman et al, *Metapopulation effective size and conservation genetic goals for the Fennoscandian wolf (Canis lupus) population*, Nature Heredity 2016.
<https://www.nature.com/articles/hdy201644>
2. Naturvårdsverket, *Femårig plan för genetisk förstärkning 2016 – 2020*,
<https://www.de5stora.com/media/1609809/femarig-plan-for-genetisk-forstarkning-av-vargstammen-2016.pdf>
3. Liberg, Chapron, Wikenros, Sand med fler: ”An updated synthesis on appropriate science-based criteria for “favourable reference population” of the Scandinavian wolf (Canis lupus) population”. Assignment from the Swedish Environmental Protection Agency (SEPA) Case number NV-03602-15.
4. Mailkorrespondens Liberg; Att vargpopulationen inte under någon tid på året skall underskrida 300.
5. Fråga från Rovdjursföreningen om Naturvårdsverket anser att 300 individer kan underskridas under året.
6. NV-08093-22, Svar från Naturvårdsverket att 300 individer kan underskridas under delar av året.
7. NV-02945-15, ”Delredovisning av regeringsuppdraget att utreda gynnsam bevarandestatus för varg.”
8. SLU, ”Beräkningar av beskattning av den Skandinaviska vargpopulationen 2023”.
9. Fel individ fälld i Gävleborg 2021.
10. Fel individ fälld i Värmland 2021.
11. Fel individer fällda i Norge 2021.
12. Länsstyrelsen Värmland, ”Uppföljning av licensjakt på varg 2015 – 2017.”
13. Länsstyrelsen Gävleborg, *Viltextra december 2016*.
14. Dressel, Ericsson, Lindgren och Sandström, ”En studie om licensjaktens effekt på attityder till varg, vargförvaltning och förtroende för förvaltande myndigheter.”

15. EU-kommissionen, *Vägledning om strikt skydd för djurarter av gemenskapsintresse enligt habitatdirektivet* (Document C(2021)7301).
16. Länsstyrelsen Gävleborg, *Utvärdering av licensjakt på varg 2016*, Dnr 511-8562-16.
17. SLU, *En attitydundersökning om stora rovdjur och rovdjursförvaltning (rapport 2021;8)*.
18. Mail Länsstyrelsen Gävleborg, *Skadestatistik i utvalda revir*.

Mora, den 6 november 2022

Carl Alexander Lindman
Ordf. Naturskyddsföreningen Gävleborg

Daniel Ekblom
Viltvårdsgruppen Gävleborg